T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

ÜNİVERSİTE PERSONELİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

(ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Yüksek Lisans Tezi

Pınar DEMİR ŞAHİN

Çankırı 2023

ÜNİVERSİTE PERSONELİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

(ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

Pınar DEMİR ŞAHİN

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Azize Serap TUNÇER

Çankırı 2023

KABUL VE ONAY

ÇAKÜ, Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nün 208211008 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi Pınar DEMİR ŞAHİN, ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "Üniversite Personelinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)" başlıklı tezini aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Savunma Tarihi :08.02.2023

Tez Danışmanı:	**Prof. Dr. Azize Serap TUNÇER** **Çankırı Karatekin Üniversitesi**	**……** **İmza**
Jüri Üyesi:	**Doç. Dr. Gülendam AKGÜL** **Çankırı Karatekin Üniversitesi**	**……** **İmza**
Jüri Üyesi:	**Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL** **Süleyman Demirel Üniversitesi**	**……** **İmza**

Yukarıdaki sonucu onaylarım
İmza
Doç. Dr. Nazan KAYTEZ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum "Üniversite Personelinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği)" başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

İmza
08 Şubat 2023
Pınar DEMİR ŞAHİN

ÖN SÖZ

Ders aşamasında ve tez çalışmamın sonuna kadar her zaman her satırımda büyük emeği olan, değerli fikirleri ile yönlendiren, yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen ve her sorumda ufkumu açan değerli hocam, danışmanım olmasından büyük onur ve saygı duyduğum Prof. Dr. Azize Serap TUNÇER' e sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım.

Tez jürimde bulunarak vakit ayırdıkları ve değerli katkılarını eksik etmedikleri için Prof. Dr. Songül SALLAN GÜL hocama ayrıca teşekkür ederim.

Ders aşamasında ve tez aşamasında desteğini esirgemeyen ve tez jürimde bulunarak değerli katkılarını eksik etmeyen Doç. Dr. Gülendam AKGÜL'e sonsuz sevgilerimi sunuyorum.

Bana akademik bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren Dr. Öğr. Üyesi Hediye Şirin AK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin veri analizi aşamasındaki destekleri için Hemşirelik Bölümünün saygıdeğer hocaları, Doç. Dr. Satı DİL'e, Doç. Dr. İlknur GÖL'e, Dr. Öğr. Üyesi Müjgan ONARICI'ya, Arş. Gör. Damla BAYRAK AMASYA'ya ve Arş. Gör. Tuğba YILDIRIM'a ve Arş. Gör. Aylin PEKYİĞİT'e sonsuz teşekkürler…

Araştırmaya katılmayı kabul eden, soruları içtenlikle yanıtlayan tüm katılımcılara ve sayın Dekanım Prof. Dr. Özcan ÖZKAN'a sonsuz teşekkürler…

Yüksek lisans yapmam konusunda beni her zaman destekleyen canım kardeşim Ali Eren DEMİR'e, sırtımı yaslayabildiğim en güvenli limanım, beni koşulsuz bir şekilde her daim seven ve destekleyen, canım babam Cafer DEMİR'e ve kadın olduğu için okula gönderilmeyen canım annem Aslı DEMİR'e yürekten sevgiler…

Desteğini yüreğimde hissettiğim hayat arkadaşım, sol yanım, canım eşim Öğr. Gör. Dr. Emrah ŞAHİN'e, ilk göz ağrım Eylül Deniz'ime ve sevgi kelebeğim, fındığım Ezgi'me sonsuz sevgilerimi sunuyorum…

PINAR DEMİR ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

Sayfa

KABUL VE ONAY ..... **iii**
ETİK BEYANNAMESİ ..... **iv**
ÖN SÖZ ..... **v**
KISALTMALAR VE SEMBOLLER ..... **viii**
ÇİZELGELER LİSTESİ ..... **ix**
ÖZET ..... **x**
SUMMARY ..... **xi**
1. GİRİŞ **1**
1.1. Çalışmanın Amacı 4
1.2. Çalışma Soruları 5
1.3. Sınırlılıklar 5
1.4. Sayıltılar 5
2. GENEL BİLGİLER **6**
2.1. Toplumsal Cinsiyet: Kavramsal Bakış 6
2.1.1. Kavram olarak cinsiyet ve toplumsal cinsiyet 7
2.1.2. Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet 8
2.2. Toplumsal Cinsiyet Ataerkillik İlişkisi 9
2.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği 11
2.4. Toplumsal Cinsiyet Kuramları 15
2.4.1. Psikanalitik kuram 15
2.4.2. Sosyobiyolojik kuram 16
2.4.3. Sosyal öğrenme kuramı 17
2.4.4. Sosyal bilişsel kuram 18
2.5. Feminist Yaklaşım 19

2.5.1. Liberal (aydınlanmacı) feminizm 19
2.5.2. Radikal feminizm 20
2.5.3. Kültürel feminizm 20
2.5.4. Varoluşçu feminizm 21
2.5.5. Marksist- sosyalist feminizm 22
2.5.6. Ekofeminizm 23
2.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Çalışmalar 23
3. MATERYAL VE YÖNTEM 30
3.1. Araştırmanın Yöntemi 30
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 30
3.3. Veri Toplama Araçları 30
3.3.1. Kişisel bilgi formu 31
3.3.2. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin görüşler 31
3.4. Verilerin Toplanması 31
3.5. Verilerin Analizi 32
3.6. Araştırmada Etik Boyutu 32
4. BULGULAR 33
5. TARTIŞMA 56
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 62
KAYNAKLAR 64
EKLER 69
ÖZGEÇMİŞ 84

KISALTMALAR VE SEMBOLLER

TCRTÖ	Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği
CFT	Çift ve aile terapisi
IFTA	Uluslararası aile terapisi derneği
EFTA	Avrupa aile terapisi derneği
TCAÖ	Toplumsal cinsiyet algısı ölçeği
TDK	Türk Dil Kurumu
n	Örnekleme alınan birey sayısı
p	İstatistiksel olarak anlamlılık durumu
x^2	Ki kare

ÇİZELGELER LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri…..... **34**

Çizelge 4.2. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumlarına İlişkin Görüşleri. **37**

Çizelge 4.3. "Cinsiyet" Değişkenine Göre Katılımcıların Önermelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı. **41**

Çizelge 4.4. "Öğrenim Durumu" Değişkenine Göre Katılımcıların Önermelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı…..... **76**

Çizelge 4.5. "Annesinin çalışma durumu" değişkenine göre katılımcıların önermelere verdikleri yanıtların dağılımı..... **50**

ÜNİVERSİTE PERSONELİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

(ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ)

ÖZET

DEMİR ŞAHİN, Pınar. Üniversite Personelinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Örneği), (Yüksek Lisans Tezi), Çankırı, 2023.

Kadınlar, ücretli çalışma alanına uzun çabalar sonucu çıkmayı başarabilmiştir. Kadın, sosyal çevresinde, çalışma yaşamında ve aile ortamında cinsiyet eşitsizliğine maruz kalmaktadır. Bu eşitsizliğe ilişkin üniversitede çalışan belirli bir eğitim seviyesindeki personelin tutumlarının incelenmesi tezin amacını oluşturmaktadır. Çankırı Karatekin üniversitesi örneği ile üniversitede çalışan personelin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları iki bölümden oluşan anket soruları ile değerlendirilmiştir.

Tanımlayıcı tipte yapılan çalışmada Çankırı Karatekin Üniversitesinde çalışan idari ve akademik 250 personel çalışmaya katılım sağlamıştır. Sosyodemografik soruların yer aldığı ilk bölümde çalışmaya katılmayı kabul edenlerin büyük çoğunluğunu akademik personel oluşturmaktadır. Katılımcıların %70,8'inin hayatının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer kent olarak çıkmıştır. Üniversitede yöneticilik konumunda %80,8 ile en fazla erkeklerin, %19,2 ile kadınların yönetici olduğu saptanmıştır. Bu sonuca göre kadınların yöneticilik kariyeri yapmasındaki engeller ya da yöneticilik kariyerini neden yapamadığının araştırılması gerektiği düşünülmektedir. Hamilelik ve çocuk bakımı gibi rollerin de her kadının kariyeri önünde bir engel olarak durduğunu söylemek mümkündür.

Mevcut çalışmada cinsiyet, eğitim durumu ve annenin çalışma durumu değişkenlerine göre ki-kare anlamlılık testi uygulanmıştır. Cinsiyet ve eğitim durumuna göre katılımcıların büyük çoğunluğunun toplumsal cinsiyet eşitliği tutumlarına duyarlı olduğu tespit edilmiştir. Anne çalışma durumunun katılımcıların cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumlarına herhangi bir etkisi olmadığı tespit edilmiştir. Literatürde toplumsal cinsiyet tutumları ile ilgili yapılan çalışmaların birçoğu üniversite öğrencileri ile yapılmıştır. 18-30 yaş arası katılımcılar da anne çalışma durumunun cinsiyetçi tutumlar üzerinde etkisi olumlu ya da olumsuz olarak tespit edilirken bu çalışmada anlamlılık tespit edilmemiştir. Mevcut çalışmada akademik kariyeri yüksek ve belirli bir yaş üstündeki bireylerle çalışılmasından dolayı annenin çalışma durumunun katılımcıların cinsiyet algıları üzerinde etkili olmadığı saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet Rolleri, Çalışma Yaşamı, Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

EVALUATION OF UNIVERSITY STAFF'S ATTITUDES TO GENDER ROLES (THE CASE OF ÇANKIRI KARATEKIN UNİVERSITY)

SUMMARY

DEMİR ŞAHİN, Pınar. Evaluation of University Staff's Attitudes to Gender Roles (The case of Çankırı Karatekin University), (Master's Thesis), Çankırı, 2023.

After long efforts, women have been able to enter the paid work field. In their social environment, women are exposed to gender inequality in working life and family environment. The aim of the thesis is to examine the attitudes of the staff at a certain education level working at the university regarding this inequality. In the case of Çankırı Karatekin University, the attitudes of the university staff toward gender roles were evaluated with questionnaires consisting of two parts.

In the descriptive study, 250 administrative and academic staff at Çankırı Karatekin University participated. In the first part, which includes sociodemographic questions, most of those who agreed to participate in the study were the academic staff. The city was the place where 70,8 % of the participants spent most of their lives. It has been determined that 80.8% of those who were in managerial positions at the university were male and 19.2% were female administrators. According to this result, it is thought that investigating the obstacles in women's making managerial career is or why they cannot pursue a managerial career is necessary. It is possible to say that roles such as pregnancy and child care stand as an obstacle to the career of every woman.

In the current study, the chi-square significance test has been applied according to the variables of gender, educational status, and working status of the mother. It has been determined that the majority of the participants are sensitive to gender equality attitudes according to gender and educational status. It has determined that the working status of the mother did not have any effect on the attitudes of the participants toward affecting gender equality. Most of the studies on gender attitudes in the literature have been conducted with university students. While the effect of maternal employment status on sexist attitudes was found to be positive or negative in participants between the ages of 18-30, it is not significant in the current study. In the current study, it has determined that the working status of the mother did not affect the gender perceptions of the participants, since they worked with individuals with a high academic career and over a certain age.

Key Words: Gender, Gender Roles, Working Life, Gender Inequality

1. GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet rolleri ve buna bağlı olarak cinsiyet eşitsizliği, yüzlerce yıldır süren ve tüm dünyadaki bireylerin ortak sorunu olarak kendini gösteren bir sorundur. Toplumsal cinsiyet rolleri ve ataerkil zihniyetin bir yansıması olarak ikincil konuma düşürülen kadının kamusal alandaki varlığı da oldukça sorunlu bir alandır. Doğa tarafından belirlenen biyolojik cinsiyetin aksine kültürel kodlamalara bağlı oluşan toplumsal cinsiyet yaklaşımının, toplum tarafından üretilen ve bireylere dayatılması sureti ile oynamaları gereken rollere dönüşen bir yapısı vardır. Toplumsal cinsiyet rollerini sergileyen bireyler hem özel yaşamlarında hem de çalışma yaşamlarında cinsiyetçi bir iş bölümünün içinde yer alarak bu rollerin yeniden üretimine katkıda bulunurlar. Özel alanda cinsiyetçi iş bölümünün yüklerini yerine getiren kadın kamusal alanda da cinsiyetçi iş bölümünden payını alarak erkeklerin gerisine düşmektedir.

Kadının kamusal alanda uğradığı cinsiyetçiliğin ardında, toplumun kültürel kodlarına işlenmiş olan ataerkil zihniyetin ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının yattığını söyleyebiliriz. Birçok iş kolunu erkeklere ait olarak lanse eden eril zihniyet, kadınları bu alanların dışında bırakmaya çalışmaktadır. Kadınsı olarak nitelenen bazı alanlar ise erkekler tarafından terk edilerek değersizleştirilmektedir.

Ülkemizde toplumsal cinsiyet eşitsizliği, toplumun hemen hemen her kesiminde yaşanmaktadır. Bu eşitsiz yapının, sadece kadınları değil toplumun içinde yaşayan bütün bireyleri etkilediği tartışılmaz bir gerçektir. Bireylerin eğitim seviyesinin yükselmesi toplumsal cinsiyet rollerine farklı ve modern bir bakış açısı kazandırmaktadır. Toplumdaki bireylerin yetişmesinde ilk ortam ailedir. Çocuğa ilk bakım veren kişinin kadın olduğu bilinmektedir. Kadının toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bilincinde olmasının yetiştirdiği bireylerin de bu bilinçte olmasını sağlayacağı açıktır. Bu bilincin eğitim ve toplumsal bir değişimle gerçekleşeceği düşünülmektedir (Köken Durgun ve Cambaz Ulaş, 2019).

Toplumsal cinsiyetin kapsadığı rol kavramı, bireyin içinde bulunduğu toplumun kurallarına göre neyi, nasıl yapması gerektiğini belirleyen davranışlar

bütünüdür. Toplumun kültürel değer yargıları bireye bu kurallara uyma noktasında baskı kurmaktadır (Altınova ve Duyan, 2013; Esen ve diğ., 2017). Toplumsal cinsiyet şartlanmalarının ve ataerkilliğin kadına yüklediği görevler geçmişte nasılsa günümüz şartlarında da benzer şekilde devam etmektedir. İkisi arasındaki tek fark ise kadının hem ev içinde hem de ev dışında sömürüldüğüdür (Aktaş, 2013). Yeni evli çiftler ilk başlarda toplumsal cinsiyet rol kalıplarına aldırmadan ev sorumluluklarını birlikte yapmaktadırlar. Ancak ilk çocuğun dünyaya gelmesiyle birlikte cinsiyetçi roller açığa çıkmaya başlamaktadır. Kadın aynı zamanda eş, ev kadını, iş kadını ve annelik rolleriyle büyük bir yükün ağırlığıyla zorlanmaktadır. Toplumun bireylerden beklediği kadın ve erkek rollerine bürünmek zorunda kalan eşler ataerkil rollerin çerçevesinde sıkışmaktadırlar (Hare-Mustın, 1978).

Kamusal hizmet ya da üretim alanında çalışarak para kazanıp üretime görünür bir katkı sunan kadın, evdeki görünmeyen rolleri aynı şekliyle yürütmektedir. Teknolojinin getirdiği yeniliklerle iş yükü biraz olsun hafiflese de toplumsal cinsiyet rollerinin kadına empoze ettiği görevlerden kurtulmak mümkün görünmemektedir. Ev içinde kendisine biçilen rolleri ve ücret karşılığı çalıştığı işindeki dengeyi sağlayabilmesi için yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu yasal düzenlemelerin sınırlı olması kadınların önündeki en büyük engellerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Geleneksel rollerin ev içinde kadınlara yüklediği eşitsiz iş yükünü kaldıramayan kadınlar, kamusal alanda da "hizmet içi eğitim" ve kariyer yapma imkanlarından yeterince faydalanmamaktadırlar (Sancar, 2011, s. 449). Günümüz Türkiye'sinde yasal olarak erkeklerle eşit statüde varolduğu bilinen kadınlar için gerçek hiç de öyle görünmemektedir. Erkeklerle benzer işlerde ve eşit ücretle çalışan çocuk sahibi kadınların, eşitsiz konumları bu alanda açığa çıkmaktadır. Gebelik izni, süt izni, analık izni gibi bir takım yasal düzenlemelerin yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir (Ak, 2020, s. 49).

> *"Toplumsal cinsiyet rollerinin çalışma yaşamına ilişkin yansımaları incelendiğinde; kadınlara statüsü ve ücreti daha düşük işlerde çalışma, çalışmak için eşlerinden izin almaları gibi roller uygun görülmektedir. Toplumsal yaşamda; kadınların akşamları tek başına sokağa çıkmamaları, kadınların yalnız yaşamamaları gibi yargılar bulunmaktadır. Aile yaşamına bakıldığında; kadınlardan eşlerinden şiddet görüyorlarsa bu durumu saklamaları, ev içinde çocuk bakımı, temizlik gibi işlerle ilgilenmeleri beklenmektedir. Evlilik yaşamında ise kadına; evlenmeden cinsel ilişkide*

bulunmaması, erkek çocuk doğurarak statüsünü yükseltmesi gibi roller yüklenmiştir. Erkeklere ise bu alanlarda kadınlara ilişkin belirlenen rollerin tam tersi roller yüklenmektedir. Bunun sonucunda kamusal alanda çalışma ve politika doğal olarak erkek; ev işleri ve aile ile ilgili özel alanlar kadın işi olarak benimsenip kabul görmüştür (Yılmaz ve Zeyneloğlu, 2009).

Kadınlar çalıştıkları kurumlarda toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile büyüyen ve pekiştirilmek zorunda kalınan birçok probleme maruz kalmaktadır. İş başvurusunda, akademik kariyer ve mesleki kariyer olanaklarından eşit faydalanamamaktadırlar. Dolayısıyla maaş hakkının eşit olmaması (kamu kurumları hariç) ve işten çıkarılmalardaki öncelik sırası kadınların çalışma hayatında yaşadıkları problemlerin bazılarıdır (Özen ve Can, 2018).

Kadınlar ev dışı işlerde çalışsalar bile ev içi işlerin, koordine edilmesi, düşünülmesi ve uygulanması noktasında tüm sorumluluğu üzerlerine almışlardır. Bu cinsiyetçi rol kalıplarından çıkmaları için zamana ve olumlu toplumsal uygulamalara ihtiyaç duymaktadırlar. Bunlardan biri de görsel medya kaynaklarıdır. Reklamlarda kadının bu rolleri pekiştirilmekle birlikte kadının cinsiyetçi rollerine olumsuz vurgu yapılmaktadır. Goffman, kadınların toplumun her alanındaki alt sınıf konumuna farklı bir pencereden bakarak reklamlardaki konumundan bahsetmiştir. "Feminist stratejideki" önemli bir konu olan görsel basındaki kadın sunumuna dikkat çeken Goffman (2020, s. 11-12), kadının reklamlarda cinsel bir obje, temiz ve yeni gibi çamaşırlar konusunda çılgına dönen ve ev temizliğine kafayı takmış temizlikçi ve nezih sofralar kurmaya odaklı cinsiyetçi kurallara sıkıştırılmış kadın portresi ile sunulduğunu ifade etmektedir.

Cinsiyet eşitsizliğinin bir boyutu da kutsal kitaplarda ve dini uygulamalardaki eşitsiz toplumsal inanışlardır. Donovan (2020), kadınlara uygulanan toplumsal baskının temelinde dini inanışların ve kitapların olduğunu vurgular. Kadınların kötü, aşağı olduğu düşüncesinin ve kadınları hukuki statünün dışında tutan modern hukukun temelinin bile hristiyan öğretisini dayanak aldığını ifade etmektedir. Kadının erkeklerin cinsel ihtiyaçlarını karşılamak üzere yaratıldığı inancına sahip dini bir kuram olan Hristiyanlık, kadını ikincil statüye iterek kilisenin tüm kurumlarına girişini yasaklamıştır (Donovan, 2020, s. 89-91). Dini kurallarla da ikincil konuma itilen kadın, kutsal kitaplarda yazılana göre erkeğin üstün, kadının ise aşağı konumda bırakıldığı bir algıya maruz kalmıştır. Kadın korunması gereken, korunmaya muhtaç ve erkeğin himayesinde, ev içi bakım ve hizmet eden kişi olarak

konumlandırılmıştır. Müslümanlıkta da durum farklı görünmemektedir. Buna karşın birçok coğrafyada kendilerini "doğulu müslüman kadınlar" olarak ifade eden kadınlar; fuhuş, şiddet, eşlerin soyadını taşımama hakkı ve genelevlerin kurumsallaşmalarına karşı çıkmaktadır. Ancak kendilerini "türbanlı feministler" olarak görmeyen bu kadınlar Donovan'ın aksine toplumda geleneksel eşitsiz algılar sonucu yaşanan problemlerin kaynağı olarak "din"i görmemektedir. Yaşanan sorunların kaynağı olarak dinle ilgisi olmayan farklı kültürel ve yerel yapıları görmüşlerdir (Arat, 2010, s. 22).

Büyük güçlüklerle kazanılmış olan kadının siyasal hakları yeterince temsil edilememektedir. Kadınların siyasal temsil oranının yeterli olmadığı ülkemizde, siyasal olarak daha fazla temsil edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Yerel yönetimlere bağlı olarak çalışma sürdüren kent konseyleri kadınların ev dışı üretime yerel siyaset kanalı ile katılma yollarından biri olmuştur. Kent konseylerinde kadın temsil oranının düşük olduğunu vurgulayan Tunçer (2022, s. 91-93), özellikle yönetim alanında kadın sayısının çok az olduğuna dikkat çekmektedir. Kadınların bir çok alanda olduğu gibi yerel siyasette de temsil oranının düşük kaldığı ve haklarını, taleplerini dile getirmeleri noktasında eksiklikler yaşanacağı düşünülmektedir.

Kadınların ev dışı üretime katılması, çok yönlü yorumlara ve tartışmalara yol açmaktadır. Ev dışı üretimde çalışmanın kadın için maddi-manevi kazanç ve getirileri çok önemli bir yer tutarken, bir yandan da karşılaştığı problemler ve eşitsiz konumu ciddi bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadın-erkek eşitsizliğinin çalışma yaşamında da giderilmesi yönündeki hassasiyet ve emekler, kadınlara yönelik istihdam politikaları, özellikle gelişmiş ülkelerde büyük önem arz etmektedir.

Kadınlara dönük ikincilleştirici bakış açılarının kısmen kırılmış olması gereken bir alan olan yüksek eğitim alanına bakılmıştır. Çalışmada eğitim seviyesi yüksek olan Çankırı Karatekin Üniversitesinde çalışan idari ve akademik personelin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakışı, yaşam değerleri ve çalışma yaşamında kadınların yaşadığı problemler ele alınmaya çalışılacaktır.

1.1. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma üniversite personelinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır.

1.2. Çalışma Soruları

1- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar sosyodemografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?
2- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda cinsiyetler arasında fark var mıdır?
3- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda eğitim durumuna göre fark var mıdır?
4- Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda annenin çalışma durumuna göre fark var mıdır?

1.3. Sınırlılıklar

- COVID-19 pandemisi sebebiyle ve anketin eğitim dönemi içerisinde yapılması, çevrimiçi derslerin ve seminerlerin olmasından dolayı katılımı düşürmüştür.
- COVID-19 pandemisi sebebiyle online anket çalışmalarının sıklıkla yapıldığı bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Çok sayıda online etkinlik ve zoom toplantılarının neden olduğu yorgunluk ve yoğunluk nedeniyle çalışmaya katılım beklenenin altında kalmıştır.
- Kişilerin şahsi telefonlarına gönderilen anketler katılımcılar tarafından ertelenmiştir. "Daha sonra müsait olduğumda dolduracağım" denilen anketlerden, daha sonra çok az sayıda yanıt gelmiştir.
- Araştırmanın, kısıtlı bir zaman diliminde, yalnızca bir tek üniversitede görev yapan akademik ve idari personel ile yürütülmüş olması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

1.4. Sayıltılar

- Araştırmaya katılan idari ve akademik personelin online anketleri doğru ve samimi olarak yanıtladıkları,
- Anket sorularının üniversite personelinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını doğru olarak ölçtüğü ve yansıttığı varsayılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Toplumsal Cinsiyet: Kavramsal Bakış

Ursula Le Guin, içinde "kadınların" ve "erkeklerin" olmadığı sadece "bireylerin" olduğu hayali bir dünya tanımlamıştır. Toplumsal cinsiyet kavramlarının ve rollerinin olmadığı bu dünyada, "bireyler sadece belli dönemlerde cinsel ihtiyaçlarını karşılamak için birkaç günlüğüne "kadın" ve "erkek" oluyorlar ve bu günlerde bile kadınlık ve erkekliğe dair toplumsal veya biyolojik bir yatkınlık kurulmuyordu. Bir birey birinin annesi olurken bir başkasının da babası olabiliyordu. Lips bu hayali kurgunun, öğrencilerinin dikkatini çektiğini ancak toplumsal cinsiyetin olmadığı bir dünya hayal etmenin sıkıcı ve tatsız olacağını ve tüm bireylerin aynı olmasından dolayı ilişkilerinde ilgi çekici bir yanının kalmayacağını belirttiklerini aktarmaktadır. Öğrencilerinin verdiği bu tepkilerin toplumsal cinsiyet rollerinin yaşam biçimlerimize ne kadar işlediğinin bir göstergesi olarak yorumlanmaktadır. Biyolojik olarak içinde bulunduğumuz kategoriden ibaret olmayan toplumsal cinsiyeti, bireylerin rollerini sergiledikleri bir durum olarak tanımlamaktadır (Lips, 2021, s. 11-12).

Kalıplaşmış cinsiyetçi yargılar, bireyi ve dolayısıyla toplumu etkileyen önemli bir etken olmakla birlikte, toplum tarafından belirlenen cinsiyet rolleri kadını kadınsı rollere göre davranması gerektiği konusunda yönlendirir ve erkeksi rolleri kesinlikle kabul etmez. Erkeği de erkeksi rollere göre şekillendirirken, kadınsı rollerin özelliklerini taşımalarını kabul görmemektedir (Erbil, 2019; Zeyneloğlu, 2008). Erkeksi rol, erkeğin üstünlüğüne yönelik düşünce yapısı ile kadına şiddetin olağan karşılanması kabul görürken, kadınsı rol, kadını pasif kabul ederek taciz ve şiddete açık hale getirmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinde erkeğe biçilen roller üstün görülmüş ve kadına biçilen roller ikinci planda kalmıştır. Bu şekilde bir cinsiyet eşitsizliği de erkeğin kadın üzerinde egemenlik oluşturmasına ve kültürel olarak kısır bir döngü halinde devam etmesine zemin oluşturmaktadır. Cinsiyet eşitsizliğine dayalı toplumlarda, kadın erkeğin her zaman bir adım gerisinde kalmışsa da bu durum günümüzde yerini, iyi eğitim almış, çalışma hayatına adım atmış ve

kendi ayaklarının üzerinde duran, aktif ve ne istediğini bilen güçlü kadınlara bırakmıştır (Esen ve diğ., 2017 ; Erbil, 2019).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin cinsiyetçi kalıp yargılar kültürümüzde ve dünyada oldukça yaygındır. Kadına ilişkin olumsuz yargılar deyimler ve atasözleri ile pekiştirilmekte, bireyler tarafından benimsenmiş olarak günlük yaşantımıza etki etmektedir. Bunlardan bazıları; *oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün; kadın erkeğin şeytanıdır; dişi köpek kuyruk sallamadıktan sonra çevresinde erkek köpek dolaşmaz; benim derdim inek ile danada karının derdi sürme ile kınada; kadın gibi düşman olmaz, güler, bildirmez; atın ardında, kadının önünde gitme; kadının saçı uzun, aklı kısadır; kadının kazdığı kuyudan su çıkmaz ve zehirden şifa, kadından vefa beklenmez*. Bu ve buna benzer birçok atasözü ile kadın aşağılanmış, hor görülmüş ve ikincil konuma düşürülmüştür. Kadını kategorize ederek kötü bir varlık olduğu, toplumsal ilişkilerde de iş bozucu, güvenilmez ve cinsiyetleri gereği suçlu taraf olarak lanse edilmektedir (Altınova ve Duyan, 2013). Kadını kötü ve güvenilmez olarak tanımlayan ve toplum tarafından kanıksanmış atasözleri kadını ataerkil düzenin eşitsizliğine sıkıştırmıştır. Kadının cinselliği ile erkeği yoldan çıkardığı, günümüzde bile hala giydiği kıyafetlerin açık, kısa, uygunsuz yada erkeği ayartan şekilde olduğunu vurgulayan söylemler mevcuttur. Kadının aklının sadece giyinip süslenmede olduğunu vurgulayan atasözlerinde kadın hep işe yaramayan olarak yansıtılmıştır. Oysa eski çağlarda kadın hem ev işlerinde hem de tarlada çalışarak erkeğin yanında olmaya çalışmıştır. Görünmez iş gücü olarak her zaman arka planda olan kadın bu söylemlerle daha da yok edilmiştir.

2.1.1. Kavram olarak cinsiyet ve toplumsal cinsiyet

Cinsiyet terimi kadın ve erkek bireylerin biyolojik yönünü ifade etmektedir. Bireylerin biyolojik yönünü ifade eden farklılıklar "cinsiyet" ile; sosyokültürel farklılıkları ise "toplumsal cinsiyet" ile ifade edilmektedir (Yaşın Dökmen, 2021; Can ve Girgin Büyükbayraktar, 2018).

Cinsiyet; bireylerin var oldukları andan itibaren sahip oldukları "anatomik, biyolojik ve fizyolojik" farklılıklardır. Cinsiyet kavramını "Toplumsal Cinsiyet" ve "Biyolojik Cinsiyet "olarak iki başlıkta toplamak mümkündür (Talas, 2020, s.5).

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet farkını "kadın doğulmaz, kadın olunur" şeklinde özetleyen Simone De Beauvoir (Yaşın Dökmen, 2021), toplumsal cinsiyetin

oluşumunda toplumun önemini vurgulamıştır. Kadınlar ve erkekler arasındaki farklılıkların, biyolojik farklılıklardan değil, toplumsal koşullardan etkilendiği belirtilmektedir.

2.1.2. Biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet

Biyolojik cinsiyet kavramı ile toplumdaki bireylerin kadın ve erkek olarak cinsiyeti açıklanırken, toplumsal cinsiyet yaklaşımı toplumsal kültürün, bireyleri kadın ve erkek olarak belirlenen rollerine göre açıklamasından söz edilmektedir. Toplumdaki bireylerin cinsiyetleri sebebiyle herhangi bir imkânın kullanımında ya da kaynağa ulaşmada, bir hizmete erişimde cinsiyeti sebebi ile ayrımcılığa maruz kalması, cinsiyet eşitsizliği olarak ifade edilir (Özden ve Gölbaşı, 2018).

Biyolojik farklılıkları "üreme işlevi, hormonlar ve anatomideki farklılıklar" olarak sınıflandırmak mümkündür. Cinsiyet; doğuştan sahip olduğumuz "doğal" bir özellik olduğundan değiştirilmesi zordur (Cerrah, 2021; Özen ve Can, 2018). Ancak günümüz şartlarında doğuştan sahip olduğu bedenle aynı hormonlara ya da duygulara sahip olmayan bireyler ya da çift cinsiyetli bireyler bir takım operasyonlar ve tedaviler ile istedikleri cinsiyete sahip olabilmektedir.

Bireyin biyolojik olarak "kadın" olması o bireyin kadın davranışları sergilemesini ya da biyolojik olarak "erkek" olması o bireyin erkek davranışları sergilemesini garanti etmemektedir. Benzer şekilde bazı erkekler kadınsı davranışlar, bazı kadınlar da erkeksi davranışlarda bulunabilmektedir. Bu yaklaşım bireyleri biyolojik olarak kategorize ederek onları sınıflara ayırmaktadır (Lips, 2021, s. 12).

Biyolojik cinsiyetlere atfedilmiş roller toplumsal şartlanmalarla ortaya çıkmıştır. Cinsiyet ve cinsiyetçi roller sosyal pratikler ve toplumsal sosyalleşme ile pekiştirilmektedir. Aynı zamanda bireylerin kadın ve erkek davranışlarının şekillenmesinde aile de aktif bir rol oynamakta ve farklılıklar belirginleştirmektedir (Kuruoğlu, 2016, s. 124-125).

Biyolojik yaklaşım, kadın ve erkek beyin yapısının bilişsel işlevlerde değişim gösterdiğini iddia etmektedir. Bu değişimle birlikte biyolojik özelliklerin yerini alarak, toplumsal cinsiyet rollerinin ortaya çıkmasında büyük etkisi olduğu söylenebilir (Erzeybek ve Gökçearslan Çiftçi, 2019).

Toplumsal cinsiyet biyolojik cinsiyetten farklı olarak meydana gelen bir "kültür" olgusudur. Bireyler biyolojik farklılıklarına göre deneyimledikleri cinsiyet algılarını her deneyimle birlikte yeniden inşa edip toplumsallaştırırlar. Burada toplumsallaştırılan "kültür" olgusunun, çağın gereklerine göre değişebilir olması önemlidir (Cerrah, 2021). Farklı biyolojik cinsiyete sahip bireyler, toplumun cinsiyetlere göre belirlemiş olduğu cinsiyet rollerine uymak zorunda kalır (Talas, 2020; Özateş, 2007).

Feminist kuramlarda, kadın ve erkek bireyler arasındaki toplumsal ilişkileri düzenlemek için de toplumsal cinsiyet kavramı kullanılmıştır. Kadınların doğurganlığının ve erkeklerin fiziksel gücünün biyolojik cinsiyet ile açıklanmasını kabul etmeyen feminist kuram, kadınların erkeklerin himayesi altına alınmasını reddeder (Wallach Scott, 2007). Ataerkilliği inceleyenlerden bazıları üremenin, bazıları da cinselliğin ataerkil yapının analiz edilmesindeki tek çözüm yolu olarak kullanılabileceğini ifade etmişlerdir. Catherine MacKinnon tarafından vurgulandığı üzere:*"Emek, Marksizm için neyse, cinsellik de feminizm için odur: Kişinin en çok kendisine ait olan fakat en fazla elinden alınan."* Kadınların erkeklere bağımlılığının ilk olarak cinsel nesneleşme ile başladığının altı çizilmektedir. Kadınlar ve erkeklerin eşitsiz ilişkilerinin kökeninin yine her iki cinsin eşitsiz ilişkileri olduğu belirtilmektedir (Wallach Scott , 2007, s. 16-17).

2.2. Toplumsal Cinsiyet Ataerkillik İlişkisi

Ataerkil kelimesi, baba veya "patriark" anlamlarında kullanılmaktadır. Bir ailedeki erkek üstünlüğünü belirten bir kavramdır. Günümüzde ise daha çok erkeğin kadının üstünde kurduğu hakimiyetin toplumsal şeklidir. "*Soyda, temel olarak babayı alan ve ailede çocukları baba soyuna mal eden (topluluk), pederşahi, patriarkal" (TDK,2023).*

Bireylerin her alandaki imkanlara eşit şekilde ulaşamaması sorunun kaynağı olarak görünmektedir. Kadınların daha yoğun olarak yürüttüğü rolleri, erkeklerin yürütmesine engel olan iç ve dış faktörler, toplumun yapısından kaynaklanan cinsiyetler arası olanakların eşitsizliğidir. Kadınlardan daha üstün ve ayrıcalıklı bir konuma sahip erkekler "feminen" görünmemek için kadın rollerini yürütme bağlamında geri planda durmaktadırlar. Erkekleri kısıtlayan bu korkuyu gidermek

için kadınlarla özdeşleşmiş kadın rollerini değerli göstermek, atılması gereken önemli adımlardan birisidir (Croft ve Atkinson, 2021).

Kadınlar için eşitliğe yönelik ilerleme oranındaki düşüş, kısmen mesleki cinsiyet ayrımcılığının devam etmesinden ve daha önce kadınların egemen olduğu rollerde erkeklerin artan temsiline gösterilen ilginin desteklenmemesinden kaynaklanmaktadır. Başka bir deyişle, kadınların davranışlarını yöneten kültürel kalıp yargılar ve toplumsal cinsiyet rolleri, kadınların "daha çok erkekler gibi olmasını" sağlamak için değişse de erkeklerin davranışlarını çevreleyen normlarda benzer bir değişiklik olmamıştır"… Erkeklerin (kadınlara göre) rollerindeki kalıcı katılığın temel açıklamalarından biri, güvencesiz erkeklikten ve kimliğin yanlış sınıflandırılmasıyla ilgili endişelerden kaynaklanmaktadır. Geçmişteki araştırmalar ve teoriler, erkekliğin "zor kazanılan ve kolayca kaybedilen" bir algı çerçevesine sahip olduğuna işaret ediyor. Kadınlığın aksine, erkeklik tekrar tekrar kanıtlanmalı, doğrulanmalı ve onaylanmalıdır çünkü erkekliğe meydan okunabileceği ve basmakalıp kadınsı bir şekilde davranan bir erkeğin elinden alınabileceğine dair bir algı vardır (Croft ve Atkinson, 2021).

> *Analık hukukunun çökmesi, kadın cinsinin dünya tarihindeki yenilgisi olmuştur. Erkek evde de yönetimi almış, kadın aşağılanmış, köleleştirlmiş, erkekğin isteklerinin kölesi ve yalnızca çocuk yetiştirme aracı olmuştur…Erkeklerin artık yerleşmiş olan mutlak eğemenliğinin ilk etkisi, o zaman ortaya çıkan ataerkil aileye geçiş döneminde kendini gösterdi (Marx ve diğ., 1989, s. 18)*

Ataerkil yapıya sahip olan olmayan tüm egemenlik sistemlerinde, devlet bireylere hem baskı kurma hem de şefkat gösterme eğilimi taşımaktadır. Erkek egemen sistem, kadınlara ulaştırdığı "kamusal sosyal yardımlarla" ataerkil sistemin baskılarına direnç göstermelerini engeller. Ataerkil devlet düzeninin amacı kadınların ev içi düzenin sağlanması ve bakım hizmetinin devam etmesini sağlayarak eril zihniyetin devamını garantilemektir (Sallan Gül, 2018). Kadınlar bakım verme ve ev içi işlerdeki rollerini kanıksamış, erkek ise ekonomik kazanç sağlayarak kadınlarla bu yönde görünmeyen bir anlaşma sağlanmıştır.

> *Demren'in de belirttiği gibi iki cinsiyet arasında geçen ve her ikisinin de rıza gösterdiği bir pazarlık ilişkisi olarak ataerkil pazarlık, kadınların özel alanda kalmalarına rıza göstermelerini sağlayarak, ev içi alanı kutsallaştırmakta, yeniden üretim ve bakım hizmetleriyle*

uğraşmaları konusunda kadınları gönüllü hale getirmektedir (Sallan Gül, 2018).

2.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği

Toplumsal yaşamın her alanında çeşitli engellerle karşılaşan kadın, çalışma yaşamında da ataerkil yapının ve cinsiyet eşitsizliği ile gelen benzer engellerle karşı karşıya kalmaktadır. Cinsiyet eşitsizliğinin hâkim olduğu ülkemizde, toplumsal kalıplarda, kadının en temel görevinin "çocuk bakımı" ve annelik olduğu savunulmaktadır. Kadının aile ve çalışma yaşamında maruz kaldığı çelişkilerin toplumsal cinsiyet bakış açısıyla değerlendirilip çözüm üretilmesi gerekmektedir (Alan Dikmen ve diğ., 2019).

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte kadınlar da erkeklerin yaptığı bilek gücü isteyen işleri yapacak duruma gelmişlerdir. Cinsiyet ayrımının; biyolojik cinsiyet ile değil yaşadığımız toplumsal ve kültürel yapının etkisiyle şekillendiği ve kadın ve erkek rollerinin buna göre belirlendiği söylenebilir (Ak, 2021).

Toplumun her alanında kadının konumuna ilişkin yaşadığı eşitsiz tutumlar, cinsiyet eşitsizliğinin bir ürünüdür. Bu tutumlar sebebiyle kadınlar yasal olarak özel alan ya da kamusal alandaki insan haklarından erkeklerle aynı oranda faydalanmamaktadır (Zeyneloğlu ve Terzioğlu, 2011; Erbil,2019; Özateş, 2007).

Günümüzde gelişen ve değişen şartlarla kadın ve erkek rolleri de değişime karşı koyamamıştır. Ev dışında çalışmaya başlayan kadın ve erkek, ev içi işlerde sorumlulukları paylaşmaktadır. Bu paylaşımla birlikte erkek ev içi işleri de yaparak ataerkil rollerin dışına çıkmaktadır. Sancar (2016), "yeni babalık" kavramına açıklık getirmeye çalışmıştır. Bu kavrama uyan erkeklerin ise genelde kariyer sahibi, orta sınıf ve ekonomik açıdan belirli bir gelire sahip bireylerden oluşan bir rol model olduğunu söylemek mümkündür. Yeni baba pratiği ile yetişen çocukların toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin bir bakış açısı kazandıracağını savunulmaktadır (Sancar, 2016, s. 146-147).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve toplumsal cinsiyet rolleri konusunda yapılan mücadelenin devam etmesinin ardında yatan sebepler şu şekilde sıralanabilmektedir;

- ✓ *İş yerinde kadınlara yönelik ayrımcılık,*

- ✓ *Kadınların aile bakımıyla ilgili ev sorumluluklarının devam etmesi nedeniyle iş-aile dengesi ya da çatışması,*
- ✓ *Siyasal mevkilerdeki düşük temsil oranları,*
- ✓ *Üreme haklarıyla ilgili karşılaştıkları sorunlar (gebelik ve süt izni, iş yerinde annelere karşı ayrımcılık, kürtaj hakkı, doğum kontrolü ve doğurganlık tedavilerine erişim gibi) (Kartal, 2016).*

Sosyal-cinsel tabakalaşma, cinsel yönelim bağlamında yapılan ayrımcı olguları dört başlıkta incelenebilmektedir:

1- Cinsiyetçilik, bir cinsiyetin diğerinden üstün olduğunu ifade eden davranışlar bütünüdür. Erkeklerin daha planlı ve ölçülü olduğunu savunarak idareciliğe erkeklerin yakıştırılması cinsiyetçi bir tutumdur.

2- Mizojini, kadın düşmanlığı kavramı ise kadınlara yapılan dışlayıcı ve nefret içeren tutum ve davranışları kapsamaktadır.

3- Cam tavan, toplumsal cinsiyetçi anlayışta kadınların alışmak zorunda bırakıldığı sosyal dışlanma durumudur. Bu dışlanma kadınların iş yaşamında yönetici olmalarının ya da bir üst kademede kariyer yapmalarının önündeki engelleri ifade etmektedir.

4- Ters cam tavan ya da cam tavan yükselticiliği, kadınların daha yoğun bulunduğu çalışma alanlarında erkeklerin kariyer yapmasıdır. Örneğin hemşirelik mesleği kadınların daha yoğun çalıştığı mesleklerdir. Hemşirelik mesleğinde erkek de çalışıyorsa erkeğin kariyer yapıp başhemşire olması daha kolay gerçekleşmektedir. Yöneticilik pozisyonu olarak görülen başhemşire kadrosu kadınlara uygun görülmediğinden burada kariyer yapması zorlaştırılmakta hatta engellenmektedir (Odabaş ve Hatipoğlu Kısat, 2020, s.22-23).

Cam tavan ile ilgili engeller, kadınların kariyerinde ilerleyen dönemlerde her zaman bir engel olarak yeniden karşısına çıkar (Cotter, Hermsen Ovadia ve Vanneman, 2001).

En üst eğitim almış bireylerden kurulu olan üniversitelerde de durum farklı değildir. Türkiye'deki üniversitelerde üst kademedeki yöneticiler arasında, kadın yönetici olarak 1993 yılında kadın rektör yokken, %11'i dekan, 2006'da %4'ü rektör iken %13'ü dekan, 2010'da %8'i rektör iken %14'ü kadın dekan olarak tespit

edilmiştir. Kadınların akademik kariyerlerindeki yükselmeleri yönetici konumlarındaki kariyerlerine yansıyamamıştır (Makal ve Toksöz, 2012, s. 409-410).

> *"Yükseköğretim istatistiklerine göre; yükseköğretimde görevli profesörler içinde kadın profesör oranı 2010-2011 öğretim yılında %27,6 iken 2020-2021 öğretim yılında %32,4 oldu. Doçent kadrosunda görev yapan kadın oranı %40,1, öğretim görevlisi kadrosunda görev yapan kadın oranı ise %50,6 oldu."(TUİK,2023)*

Ev dışı işlerde yani; kamu ya da özel sektörde çalışarak emeğinin karşılığını ücret olarak alabilmek, var olduğunu hissetmek kadının elde ettiği önemli kazanımlardan biridir. Ekonomik özgürlüğünü elde eden kadın çalışarak başarıyı yakalar ve kadının özgüveni yerine gelir ki bu da mutlu kadın, mutlu aile ve mutlu bireyleri beraberinde getirir. Kendi ayakları üzerinde durabilen kadın toplum içinde ve ailedeki kararlarda söz sahibi olmak ister. Aile içindeki cinsiyetçi rol dağılımında eşitlik meydana gelir (Aktaş, 2013).

Cinsiyet eşitsizliğine ilişkin cinsiyet ayrımcılığının yanında; "*dil, din, ırk, renk, cinsel yönelim ve etnik köken*" gibi faktörlerin de ayrımcılık kavramını içine aldığını söylemek mümkündür. İş başvurusu veya işe alım sürecinde, eşit işe eşit ücret, eğitim olanakları, kamusal alanlardan faydalanma ve eşit sağlık koşullarına sahip olma noktasında her birey eşit oranda faydalanamamaktadır. Ataerkil yapıdan destek alarak güçlenen toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik tutumlar, erkek bireylerin sosyal statüsünün yüksek olması eğitim imkanlarına erişiminde kolaylık sağlamaktadır. Eşit olmayan koşullarda pekiştirilen güç dengeleri kadınları daha fazla ayrımcılığa maruz bırakmaktadır (Kalkıncı, 2021; Erikli, 2020; Cankurtaran ve Beydilli, 2016).

Eşitsizliğin yarattığı sorunlardan biri de kadına karşı şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet sadece kadınları değil aynı zamanda erkekleri de etkilemektedir. Toplumun erkeklerden beklediği cinsiyetçi rolleri karşıla-ya-mayan erkekler, toplumsal dışlanma yaşamakta ve bu dışlanmanın yarattığı baskı ile kadınlar ve çocuklar üzerinde şiddet uygulayarak rollerini pekiştirdiklerini düşünmektedirler (Tunçer, 2018). Toplumsal cinsiyet eşitsizliğiyle yaşanan ve kısır bir döngü ile devam eden şiddet, şiddeti doğurmaktadır. Bedensel ve ruhsal yönden şiddete uğrayan kadınlar ve çocuklar, kadın sığınma evlerine gönderilmekte, burada belirli bir süre misafir edilen şiddet mağduru kadın aile kurumunu korumak amaçlı

yeniden eşine ya da ailesine yani aynı kısır döngünün eline teslim edilmektedir (Sallan Gül, 2013, s. 12).

Eşitsizliği aşmanın yollarından biri eğitim mekanizmasını etkin kullanmaktır. 1970 yıllarında feminist eleştiri kapsamında incelenen okullar, toplumsallaşmanın pekiştiricisi olarak görülmüşlerdir. Feminist yaklaşımla, okullardaki cinsiyetçi rollerin, okul müfredatları ve öğretmenin rolü ile pekiştirilmekte olduğu ileri sürülür. Liberal feminist yaklaşım ile okullarda toplumsal cinsiyet eşitliği bilincinin derslerle ve bu bilinçte yetiştirilmiş öğretmenlerin desteği ile verilebileceği düşünülmektedir. Her iki cinsiyete de eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiği savunulmaktadır. Ancak bu şekilde toplumsal cinsiyet eşitliğine erişim sağlanacaktır (Sayılan, 2012).

Kadınların toplumun her alanında daha görünür ve etkili olması için feminizm yaklaşımlarından liberal feminizm de eşitsizlikle mücadelede rol almaktadır. Kadınların her alanda varlığını hissettirmesi ve kabul edilebilir kılınmasını, liberal feminizmin temel özellikleri ile açıklamaya çalışan Demir (2014), şöyle sıralamıştır:

- İnsanları diğer varlıklardan ayıran yegane özelliğin düşünce ve akıl yapısı olduğunu savunmuşlardır. Dolayısıyla kadınlar ve erkekler arasında akıl üstünlüğü bulunmamaktadır. Kadınların akıl gücünün erkeklerden daha az olduğu görüşü, eğitim alanındaki fırsatlardan eşit yararlanamamalarından kaynaklanmaktadır.
- Kadınlar iyi bir eğitim alıp ev dışındaki üretime katılmadıkları sürece, ev odaklı hizmet etme düşüncesinden kurtulmaları mümkün görünmemektedir.
- Kamusal alana çıkmayı başarabilen kadının, ekonomik özgürlüğünü kazanacağı ve ekonomik olarak erkeğe olan bağımlıktan kurtulacağı düşünülmektedir.
- Yasal olarak var olan tüm alanlarda erkeklerle eşit haklara sahip olunması, işe alımlarda liyakat değil cinsiyet önceliğinin ortadan kalkması, eşit işe eşit ücret verilmesi ve son olarak çocukların yetiştirilmesinde kız-erkek olarak değil birey olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.
- Kadının ev dışında çalışması ile birlikte ev içi düzenin, bakım, yemek gibi ev içi işlerin yapımında, erkeklerin de çözümün bir parçası olması

gerektiği savunulmaktadır. Uzun vadeli bir eğitim ve kültürel değişim programıyla bu sorunun çözüleceği düşünülmektedir (Demir, 2014, s. 49-53).

Tekeli (1993), ev içi çalışmanın dışında ücretli işlerde de erkekler kadar çalışan kadının hem manevi hem de ekonomik olarak özgürleşemediğini ifade etmiştir. Ücretli işlerde sekiz saat çalışan kadın ve erkek eve geldiklerinde yemek hazırlıkları için mutfağa giren kadınken, kanepeye uzanıp televizyon izleyip, telefonunu kurcalayan taraf çoğunlukla erkek olmaktadır. Çocukları doyurmak, yıkamak ve yatırmakla kadın ilgilenirken, erkek çocuklar uyumadan önce onlarla biraz eğlenen taraf olmaktadır. Ev içi ve ev dışında çalışan kadının çift mesai yapmasına ve tüm bu yorgunluğa rağmen kadınlar ya çalışmak zorundadır ya da çalışmayı tercih etmektedir. Bütün bunlara rağmen ekonomik sıkıntıların olduğu dönemlerde kadınlar işlerini ilk kaybeden taraftadırlar.

Ataerkil yapı kadınlardan, iş yerinde "sorumluluk sahibi ve yetenekli olması", evde ise sevecen ve merhametli olmasını bekler (Pekel, 2019). Ev ve iş yeri arasındaki dengeyi kurabilmek için ikiye bölünmeyi seçen kadınların iş ve ev yaşamı arasında denge problemi yaşamaları kaçınılmazdır. Bu problemler kadınlarda, gerginlik, üzüntü, bunalım, verimli olamama ve mutsuzluk gibi pek çok sorunu beraberinde getirir. Çalışma hayatının kadının üzerindeki olumsuz yönlerinin yanında, iyi yanları da bulunmaktadır. Ekonomik özgürlüğün ve kendi ayakları üzerinde durmanın verdiği özgüvenin kadınlara kendilerini daha iyi hissettirdiğini söylemek mümkündür (Erzeybek ve Gökçearslan Çiftçi, 2019).

2.4. Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal Cinsiyet rollerinin belirlenmesinde öncü rol oynayan psikolojik kuramlar; psikanalitik kuram, sosyobiyolojik kuram, sosyal öğrenme kuramı, sosyal bilişsel kuramdır. Bu kuramlarla ilgili alan yazında yapılan açıklamalar aşağıda belirtilmiştir.

2.4.1. Psikanalitik kuram

Toplumsal cinsiyet kuramlarının gelişimine önemli katkılar sunan, psikanalitik kuramın önde gelen temsilcilerinden olan Freud; anne ve baba ile

kurulan ilişkinin, çocukların cinsiyet kimliklerinin oluşumunda önemli olduğunu belirtmiştir (Erzeybek ve Gökçearslan Çiftçi, 2019).

Toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşumunda çocukların gelişiminde erken çocukluk dönemine yoğunlaşmaktadır. "*Çocuk görür, duyar*", çocuk kendisine bakım veren anne-babası ile iletişim kurar. Cinsiyet kimliğinin oluşumunda bunların yanı sıra "dil" ve "bilinç altı"nın önemi vurgulanmıştır (Wallach Scott , 2007).

Freud'un psikoseksüel gelişim kuramına göre bakıldığında, toplumsal cinsiyet gelişimi ilk olarak fallik evrede (3-6 yaş arası) başlamaktadır. Erkek çocuklarda Oedipus kompleksi (anneye hissedilen aşk) ve kız çocuklarda Electra kompleksi (babaya hissedilen aşk) ile özdeşim kurarak gerçekleşmektedir (Çok ve Akgül, 2021, s. 389).

2.4.2. Sosyobiyolojik kuram

Bu kurama göre bazı hassas dönemlerde bireylerin cinsiyet kimliğinin oluşmasında etkili olmaktadır. Kuram cinsiyet rolüne ilişkin davranışların ve cinsiyet kimliğinin oluşmasında sosyal çevrenin ve genetik miras rollerinin etkilerini incelemeye çalışır.

Darwin'in teorisine göre; kadınlar gebelik ve doğum için daha fazla zaman ve enerjiye ihtiyaç duydukları için erkeklere göre eş seçiminde daha seçici olarak evrimleşmişlerdir (Lips, 2021).

> *Wilson sosyobiyolojiyi, insanın da dahil olduğu bütün organizmalarda sosyal davranışın ve sosyal örgütlenmenin biyolojik temelinin sistematik incelemesi olarak tanımlar. Temel olarak, organizmaların hayatta kalma, üreme ve gelecekte hayatta kalacak ve üreyecek bir soy bırakma potansiyellerini en yükseğe çıkarma, çabasında olduklarını iddia eder. Biyolojik yaklaşım, daha çok hormonları, beyin yapısı ve işleyişini cinsiyet farklılıklarının nedeni olarak görürken, sosyobiyolojik yaklaşım milyonlarca yıllık evrimsel süreci ve genetik değişimi cinsiyet farklılıklarını açıklaması için temel alır (Yaşın Dökmen, 2021, s. 52).*

Money ve Ehrhardt'ın çalışmalarını aktaran Esen (2021), bebeklik döneminde (18 aylıktan önce) sağlık problemleri nedeniyle penisi zarar gören erkek bebeğe

cinsiyet değişikliği için operasyonlar yapıldığını ve kız çocuğu gibi yetiştildiğini aktarmıştır. Cinsiyet rollerinin pekiştirildiği ve içselleştiği bir zaman dilimi olan 3 yaş öncesi dönem için herhangi bir uyum problemi yaşanmadığı ifade edilmiştir. Ancak farklı bir örnekte, penisi zarar gören ve doktorlarının önerisiyle cinsiyet değişikliğine gidilen başka bir erkek bebek te, kız çocuğu olarak yetiştirilmiş olmasına karşın ergenlik döneminde bu cinsiyeti reddettiği ve bir kadınla evlendiği bilgisine ulaşılan gencin yaşadığı uyum sorunlarından dolayı yaşamına son verdiği bilgisine yer verilmektedir.

2.4.3. Sosyal öğrenme kuramı

Sosyal Öğrenme kuramının ortaya çıkmasında Bandura'nın etkisinin önemli olduğunu belirtmekte fayda vardır. Erkek bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini sosyal çevresindeki hemcinslerinden gözlem yoluyla öğrendiklerini ifade etmektedirler. Çankırının meşhur bir atasözü ile; *"Kız anadan öğrenir sofra düzmeyi, erkek babadan öğrenir sohbet gezmeyi"* kuramın özü açıklanabilir. Ülkemizdeki baba-oğul ilişkisinin; "iletişimsizlik, paylaşımsızlık ve soğuk ilişki" olarak öğrenildiği saptanmıştır (Taştemir Afşar, 2020, s. 152-153).

Bireylerin en iyi kazanım sağladığı ve öğrendiği dönem çocukluk dönemidir. Anne-baba, kardeş, eş, dost, akraba, okul, arkadaşları ve öğretmen dışında deneyimledikleri ilk yer medyadır. Televizyonla daha küçük yaşlarda tanışan çocuklar, daha konuşamazken bile televizyon izlemeye, tablet ve telefona maruz kalırlar. Toplumsal cinsiyet rollerini de öğrenirken, televizyondaki çizgi filmlerde en çok gösterilen erkek karakterini gördüğü için, erkeklerin kadınlardan daha egemen bir yapıda olduğunu düşündürmektedir (Muratoğlu Pehlivan, 2019). Ancak toplumsal cinsiyet rollerinin ya da cinsiyetleri "ayrıştırma" davranışının gelişmesi sosyal öğrenme kuramına göre Mischel tarafından açıklanmıştır. Çocuklar geçmişte yaşadığı olaylardan öğrendiği farklı durumlara göre deneyimlere sahiptir. Olaylar karşında vereceği tepkiler bu deneyimlere göre şekillenir ya da olumlu yada olumsuz yeni deneyimler kazanmasına yol açar (Yaşın Dökmen, 2021).

Sosyal Öğrenme kuramına göre bireyler cinsiyetlerine uygun olan toplumsal olarak belirlenmiş rolleri sosyal çevresinden öğrenmektedir. Toplum tarafından belirlenmiş olan cinsiyetçi roller "taklit ve gözlem" yapılarak öğrenilmekte "ödül ve

ceza" yoluyla da bu davranışlar ve roller pekiştirilmektedir (Ateş, 2017; Talas, 2020).

Örneğin; ev işlerinde annesine yardım etmek isteyen erkek çocuğu, "erkekler ev işi yapmaz, kadın ev işi yapar" karşılığını alırsa çocuk, bu işlerin kadın işi olduğunu öğrenir ve babanın da ev işlerini yapmadığını gördüğünde de bu rol pekişir ve erkeklerin ev işi yapmama davranışı kazanılmış olur.

Erkekleri "yüksek statü ve güç" ile özdeşleştiren toplumlar, erkeklikle ilgili bir durumu "güçlü davranış" kadınlıkla ilgili bir durumu "güçsüz davranış" olarak açıklar. Toplumda erkeği güçlü görülen rollere, kadınları ise güçsüz görülen rollere yönelten süreçte kadınlardan daha mülayim, uysal ve yardımsever davranışlar sergilemeleri beklenirken, erkeklerden sert, dominant ve yönlendiren davranışlar sergilemeleri beklenmektedir (Lips, 2021, s. 51).

Yaşadığımız toplumda bireyleri toplumsal cinsiyet rollerine göre sınırlar çizip çerçevelemek o kadar yaygındır ki, kadın ve erkek bu çerçevedeki sınırların içinde hapsolmak zorunda bırakılmaktadırlar. Bu çerçevede kadın; başkalarına karşı daha anlayışlı, kibar nazik ve naif rolleri ile sınırlandırılırken, erkek; cesur, karar veren, özgür ve kavgacı rolleri ile sınırlandırılmaktadır. Geleneksel kurallara göre kadınlara ev içi işler ve bakım rolleri yüklenirken erkeklere para kazanan ev dışı güç gerektiren roller yüklenmiştir. Toplumsal cinsiyetlerine ilişkin rolleri yürüten bireyler kabul görürken, toplumsal cinsiyet rolleri dışına çıkan bireyler toplum tarafından dışlanmaktadırlar (Muratoğlu Pehlivan, 2019).

2.4.4. Sosyal bilişsel kuram

Toplumsal cinsiyetin gelişimini sosyal bilişsel kuramda karşılıklı nedensellikle; "kişisel faktörler, davranış örüntüleri ve çevresel olaylar" şeklinde üç başlıkta açıklamıştır. Toplumsal cinsiyetin gelişmesinde sosyobilişsel etkiyi üç başlıkta incelemek mümkündür. Model alma, doğrudan yaşantı ve öğretim olarak incelenebilen kavramlar doğduğumuz andan itibaren öğrenmeye açık olan zihnimize sosyal çevre ve aile ortamında yaşam biçimine etki etmektedir (Yaşın Dökmen, 2021, s.68-69).

Çocukların toplumsal cinsiyet rollerini; davranışlarına göre sosyal çevresinde ödül-ceza yoluyla öğrendiklerini, ilerleyen yıllarda ise kendi hareketlerine göre içsel

motivasyonla kendilerine verdikleri ödül-ceza yoluyla pekiştirdiklerini vurgular (Lips, 2021, s. 51).

Kadın eğitim seviyesi yükseldikçe ve değişen şartlarla gelir getiren işlerde çalışmaya başlamış, dolayısıyla ailedeki geleneksel kadın-erkek cinsiyet rollerinin yerini toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı rollerin alması beklenmiştir. Gelir getiren işlerde çalışarak rol paylaşılırken, ev içi işlerde aynı rol paylaşımının yapılamadığı gözlenmiştir. Ev içi işlerde beklenen rol paylaşımının olmamasının ataerkil yapının kadın ve erkek rollerine ilişkin katı tutumlarından kaynaklandığı söylenebilir (Günay ve Bener, 2011).

2.5. Feminist Yaklaşım

Feminizm, latince kökenli "Femine" (kadın) kelimesinden türemiştir. Feminizm kuramı, kadının sırf kadın oldu için yaşadığı mağduriyetleri, baskı altında olması ve hor görülmesi ile bağlantısını araştıran, din, dil, ırk, renk, sınıf fark etmeden kadınların yaşadığı sorunlarını ele alan bir bilim dalıdır (Taş, 2016).

Feminist kuramcılar, sosyal hizmet kuram ve uygulamalarını toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ataerkillikle yürütüldüğünü düşündükleri için eleştirirler. Feminist kuram toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ve ataerkilliğe karşı çıkar (Buz, 2009).

Kadının yaşamış olduğu baskı, toplumsal cinsiyet ve ataerkil toplumun kadına yüklediği ağır rollerden, öncelikle kadın deneyimlerinden yararlanarak nasıl başa çıkılacağı noktasında destek alan Feminist Sosyal Hizmet Kuramı toplumdaki bu bakış açısının değişmesi için çalışmalar yapar. Kadın sorunlarını çözmek için kadın müracaatçıların yaşadıkları deneyimlerden faydalanmaktadır.

2.5.1. Liberal (aydınlanmacı) feminizm

Feminizm, Latince kökenli "Femine" (kadın) kelimesinden türemiştir. Feminizm kuramı, kadının sırf kadın oldu için yaşadığı mağduriyetleri araştıran, din, dil, ırk, renk, sınıf fark etmeden kadınların yaşadığı sorunları ele alan bir bilim dalı olarak tanımlanmaktadır. 18. yüzyılda ortaya çıkan Feminizm kavramı, 1792'de ortaya çıkan ilk yayın olan *Mary Wollstonecraft'ın "Kadın Haklarının Savunusu*" adlı kitabında yer almıştır. (Taş, 2016; Donovan, 2020, s. 21).

Mary Wollstonecraft'ın; "dünyanın hayırseverliğe değil, adalete ihtiyacı var" sözü, "sosyal devlet" talebi gibi birçok akıma yön vermiş ve öncülük etmiştir. Liberal feminizm, feminist kuramların I. dalgası olarak kabul edilmiş ve kadının eğitimini odak noktası olarak belirtmişlerdir. Kadınlara da erkeklere tanınan eğitim hakkı verildiğinde, kadınların da erkeklerden "akıl" olarak bir farkının olmadığının net bir şekilde anlaşılacağı üzerinde durur. Kadının eğitim hakkından faydalanmasını toplumsal açıdan zararlı bir durum olarak gören bir düşünce yapısı ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu düşünce yapısına karşı; eğitimli kadınlar eğitimli erkek evlatlar yetiştirir, şeklinde taleplerini iletmişlerdir (Doğancı ve Tuncay, 2020; Maybek ve Taşdemir Afşar, 2020).

2.5.2. Radikal feminizm

II. Dalga Feminist Hareket olarak bilinen Radikal Feminizm, 1960'lı yıllarda batıda meydana gelen teknolojik gelişmelerden etkilenmiştir. Kadınlar, yeni ve güvenli kadın doğum yöntemlerine ve kadın doğumla ilgili yeni ilaçlara ulaşım konusunda sıkıntılar yaşamaktaydı. Sağlık hizmetlerine ulaşımda yaşanan eşitsizliklere karşı örgütlenen kadın grupları tüm kadınların yeni çıkan teknolojik sağlık hizmetlerinin tüm kadınların hakkı olduğunu savunmuşlardır. Kadınlar yasalar önünde erkeklerle eşit haklara sahip olsalar da uygulamada eşitsizlikler hala yaşanmaktadır (Taş, 2016).

İkinci dalga feministler kadınların farklı yaşam biçimlerinin kadınların özgürleşmesi için yol gösterici yanlarının olduğunu savunmaktadır (Aktaş, 2013).

Farklı kültür, sınıf ve hayat tarzı olan kadınları aynı ortak amaç üzerinden hareket etmeleri için yönlendiren bu akım, kadın bedeni üzerine yapılan sömürü ve söz hakkına karşı bütün kadınlar tarafından desteklenmiştir. Bütün kadınlar "kız kardeştir" kavramı kadınların bilinçlenme düzeyindeki artışla birlikte ortaya çıkmıştır (Maybek ve Taşdemir Afşar, 2020).

2.5.3. Kültürel feminizm

Kültürel Feminizm görüşünde gruplanan feministler, siyasal değişimin olması dışında, kültürel değişimin oluşması için de çalışırlar. Kültürel feminist kuramın temelini anaerkil bakış açısı oluşturur (Donovan, 2020).

Kültürel feministler, kültürel bir değişimin olmadığı sürece, kadınların kamusal alanda çalışması ve siyasi haklar elde etmesinin onların eşitsiz yaşamlarına etkisinin yetersiz olduğunu savunmuştur.

Kültürel feministler, liberal kuramcıların gözden kaçırdığı evlilik, aile, din ve yuva gibi toplumsal cinsiyet temelli olguları incelemiştir. Kültürel feministlerin, yaşam felsefesi farklı kültürdeki cinsiyetlerin bir arada barış içinde ve eşit şekilde yaşamasını ve uyum içinde varlığını sürdürmesi şeklinde yorumlar. Kültürel feministler, kadınların daha "barışsever ve iş bölümüne yatkın", erkekleri ise daha "kavgacı ve rekabetçi" olduklarını öne sürmüş ve anaerkilliği benimsemişlerdir. Toplumsal cinsiyet kimliğinin oluşmasının cinsiyet farklılıkları ya da ayrıcalıklardan kaynaklanmadığını aksine toplumsal sorunlardan ve kültürel yapıdan kaynaklandığını kabul ederler (Aktaş, 2013).

> *Kültürel feministlerin anaerkillik tezi, ataerkillik var olmadan önce anaerkil dönemlerin var olduğuna işaret eder. Margaret Fuller'ın "Woman in the Nineteenth Century" isimli kitabı kültürel feminist yaklaşımı başlatan eser olarak görülmektedir. Bu eserinde Fullar, kadınların bireysel özgüvenlerini geliştirmelerine ve sezgilerini dinlemelerine vurgu yapar. Ona göre her birey eşsizdir, biriciktir. Kadınların en iyi yardımcıları yine kadınlardır ve kadınlar kendilerini keşfetme süreçlerini başka kadınlarla bir arada, kolektif bir biçimde gerçekleştirmelidir. Eğer kadın doğru bir bilinçle ve kendisini keşfederek büyür ve gelişirse, toplum da onunla birlikte dönüşecektir (Artan, 2010).*

Evlilik kurumu üzerinden, kadının ekonomik gücünü dişilik cazibesinden aldığı ifade edilmektedir. Toplumsal ve ekonomik açıdan dezavantajlı konumda olan ve beslenme ihtiyacını gideren erkeğe bağımlı olan kadının cinselliğinin aynı zamanda ekonomik bir kazanç olduğu savunulmaktadır (Maybek ve Taşdemir Afşar, 2020).

2.5.4. Varoluşçu feminizm

Kadının birey olarak kendi kişiliğini oturtması varoluşçuluk felsefesi olarak belirtilmektedir. Simone Beauvoir'un, "kadın doğulmaz kadın olunur" sözü bu bakış açısının geldiği yeri özetlemektedir. Toplumsal cinsiyetin kadınlara empoze ettiği roller, doğuştan gelen özellikler değil toplumun kadına sonradan yüklediği olgulardır (Aktaş, 2013).

Beauvoir, kadının ev kadınlığı görevinin onu aşkın bir varlık olmaktan uzaklaştırdığı, evlilik kurumunun kadını ikincilliğe mahkûm ettiği ve kadınların mutlaka bir meslek edinerek ekonomik yönden özgür olmaları gerektiğini ifade etmiştir. Beauvoir kadınların kurtuluşunu, varoluşçu bir anlayıştan hareketle, onları birer "kendi başına varlık" ile "başkaları" için varlık arasında bir yerlerde tutmaya çalışan her türlü uygulamaya karşı çıkarak, kadınların da aynı erkekler gibi ve onlar kadar "kendi için varlık" olduklarını ortaya koymalarından geçtiğini söyler. Bunun için kadına ilişkin tüm varsayımları terk edip bütün toplumsal rolleri yeniden kurarak işe başlamak gerekir. Bu kolay değildir, böyle bir girişim büyük bir dirençle karşılaşacaktır. Kadınların trajedisi, onlara atfedilen rolleri bizzat kendilerinin seçmemeleri, bu rollerin onlara dayatılmalarında yatmaktadır. Dolayısıyla kadınlar kendilerine dayatılan tüm rolleri reddetmek, yeniden tanımlamak özgürlüğüne sahiptirler (Aktaş, 2013).

2.5.5. Marksist- sosyalist feminizm

Yeniden üretim süreçlerinde emeklerini kullanarak üreten kadınlar kapitalist toplumun emekçileridir. Kadınlar erkeklere göre daha dezavantajlı bir konumdadırlar.

Marksist feministler bütün kadınların benzer eşitsizlik ve mağduriyetlere maruz kaldıkları konusuna şiddetle karşı çıkmaktadır. Çünkü kadınlar din, dil, ırk, renk ve farklı sosyal sınıflardan dolayı farklı mağduriyetler ve eşitsizlikler yaşamaktadır. Aynı mağduriyetleri yaşama olayları ve bunlara verdikleri tepkilerin farklı olduğunu savunmaktadır (Artan, 2010).

Kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin kaynağı olarak ekonomiyi gösteren Marksist feministler, kapitalizmin yarattığı eşitsizlikleri odak noktası olarak görmektedir. Kadınlar hem ev içinde hem de ücretli çalıştıkları yerlerde emek sarfederken, erkekler sadece ücretli çalıştıkları yerlerde emek harcarlar. Ücretli çalıştıkları yerlerden eve dönen kadın ev içindeki eşitsiz iş yükünden payını almaktadır. Kadınların ev içinde ev dışında üretime katkı sağlamasından hem sermaye hem de erkekler faydalanmaktadır. (Maybek ve Taşdemir Afşar, 2020; Güneş, 2017).

2.5.6. Ekofeminizm

Fransız feminist **Françoise d'Eaubonne** tarafından 1974'te ortaya çıkan ekofeminist yaklaşım, yaşadığımız çevreye verilen zararın giderek artması ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile arasında benzer ilişki kurarak sorunlara yaklaşmaya çalışmıştır. Globalleşen dünyadaki kapitalist düzenin doğal yaşam alanlarına verdiği zararlardan en fazla etkilenen kadınlar olduğundan, direnen gruplar kadınlardan oluşmaktadır (Donovan, 2020, s. 395-397).

Ekofeminist kuram iki ilkeden meydana gelir. İlki, kadın ve toprak ananın geçmişten günümüze birbirine çok yakın ve benzeyen iki kavram olduğunu savunur. İkinci ise "*ataerkil kapitalist"* düzenin kadın ve doğa üzerinde bıraktığı olumsuz etkilerin yok edilmesi için bu düzenin ortadan kaldırılması gerektiğini savunur.

2.6. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ile İlgili Çalışmalar

Literatür taraması yoluyla, toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin yapılan çalışmalara bakıldığında, çalışmaların çoğunlukla öğrenciler ile yapıldığı, bunların dışında akademik personel ile, araştırma hastanesinde çalışan asistan doktorlar ve hemşirelerle ve kamu personeliyle yapılan çalışmalar olduğu tespit edilmiştir.

Akademisyenlerin Toplumsal Cinsiyet ile İlgili Tutum ve Algıları: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Örneği isimli araştırmada akademisyenlerin toplumsal cinsiyetle ilgili tutum ve davranışları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evreni Tokat Gaziosmanpaşa üniversitesinde çalışmakta olan 110 akademisyenden oluşmaktadır. Üniversitenin farklı birimlerinde görev yapan akademisyen katılımcılara (Sosyodemografik bilgi formu, Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği, Aile ve Evlilik Hakkında Geleneksel İnançlar Ölçeği ve Evlilik Hakkında Ataerkil İnançlar Ölçeği) olarak uygulanan üç ayrı ölçeğe verilen yanıtlarla ilgili çeşitli veriler elde edilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun Toplumsal Cinsiyet eşitliği yönünde algılarının yüksek olduğu bulunmuştur. Cinsiyet, doğum yeri ve çalıştıkları birime göre yanıtların değişiklik gösterdiği de özellikle belirtilmiştir (Kaldık, 2018).

Akademisyen kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik uyumunu belirlemek, evde ve iş yerlerinde karşı karşıya kaldıkları zorlukları tespit etmek amacıyla 7 akademisyen kadın ile yapılan bir diğer çalışmada, "eşler arasındaki iş bölümü, karşılıklı saygı ve anlayışın" evlilikteki uyumu etkilediği belirlenmiştir. Fakat eşler arasında cinsiyet eşitliğine önem verilse de yapılan işbölümünde ataerkil

cinsiyet rollerinin etkili olduğu belirlenmiştir (Erzeybek ve Gökçearslan Çiftçi, 2019).

Üniversite hastanesinde çalışan araştırma görevlisi doktorların toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının çalışma yaşamında cinsiyet algısına dair yansımalarının değerlendirilmesi amacıyla 128 katılımcı ile gerçekleştirilen bir çalışmada ise, katılımcıların %57'sinin evli olduğu, gruptaki kadınlar ve erkeklerin eşitlikçi bir tutuma sahip olduğu belirlenmiştir. Biyolojik cinsiyetin meslek seçimi ile ilişkisi olmadığı saptanmıştır. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine olan tutumlarında sosyodemografik özelliklerinin etkisinin olmadığı tespit edilmiştir (Çelik Bekleviç, 2013).

"Bir kamu kurumunda çalışan personelin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi" isimli çalışma 98 kamu görevlisi ile yapılmıştır. Katılımcıların büyük kısmını erkeklerin oluştuğu çalışmada, katılımcıların çoğunluğunun eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğunu tespit etmişlerdir. "Cinsiyet, eğitim durumu, eşin eğitimi ve çalışma durumu" gibi değişkenlerin katılımcıların cinsiyet eşitliğine olan bakış açılarını olumlu şekilde etkilediği saptanmıştır (İncedal Sonkaya ve Balcı, 2020).

''Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması'' isimli çalışmada, üniversitede çalışan akademik personelin toplumsal cinsiyet algılarını tespit etmek ve çıkan sonuçlara göre sorunlara öneriler sunmak amaçlanmıştır. 495 kişi olarak hedeflenen evrende rastlantısal örneklem ile 209 akademik personele anket uygulanmıştır. Çalışmaya katılan akademik personelin yarısının doğum yerinin iç Anadolu bölgesi olduğu, kadın ve erkek olarak bakıldığında da kısmen benzerlik gösterdiği ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda katılım sağlayan akademisyenlerin ataerkil cinsiyetçi düşünce yapısına sahip oldukları saptanmıştır. Eğitim seviyesi yüksek olan katılımcıların toplumsal cinsiyet eşitliğine yüksek oranda katılmaları beklenirken, tam tersi bir sonuç saptanmıştır. Erkek akademik personelin daha fazla cinsiyetçi tutum ve davranışlara sahip olduğu tespit edilmiştir (Kahraman ve diğ., 2014).

Çift ve aile terapisti (CFT) sağlama konusunda belirli bir deneyime sahip olan, yaş sınırı olmaksızın kadın olması, (IFTA) Uluslararası Aile Terapisi Derneği veya (EFTA) Avrupa Aile Terapisi Derneği tarafından tanınmış olması, CFT'de lisans üstü eğitim alması veya Sertifika programı mezunu olması ve İstanbul'da

yaşayan bir çift terapisti olması koşulunu sağlayan 7 terapistle yapılan çalışmada; aile terapistleri kendi bakış açılarına, deneyim ve izlenimlerine göre danışanları ile yaşadıkları seanslardan örneklerle sorulara yanıtlar vermişlerdir. Terapistlerin bazıları kendilerini feminist olarak tanımlasalar da feminist aile terapisti olarak tanınmak istemediklerini belirtmişlerdir. Danışanların yaşadıklarını sadece toplumsal cinsiyet sorunsalı ile değil, başka noktalardan da değerlendirmek gerektiğini ifade etmişlerdir. Türkiye'de yaşayan bireylerin, yaşadığı toplumun kurallarının ve toplumsal kültürün, ülkenin tamamında aynı şekilde yaşanmadığını, yerel kültüre de odaklanılması gerektiğini, bireylerin yetiştiği aile ortamının da toplumsal cinsiyet rollerine etkisinin öneminden bahsetmişlerdir. *Örneğin; bir kadın eşi istediği için ve onunla daha fazla zaman geçirebilmek için mesleki kariyerine nokta koyup, eşiyle Türkiye'ye geldiğini ve eşine çalışmak istediğini söyleyince, eşi, "ilişkilerinin bu şekilde daha iyi yürüdüğünü"* belirterek çalışmasını reddettiğini aktaran terapist, erkeklerin kadınlar üzerindeki hakimiyetinin toplumsal cinsiyet rollerinden ve ataerkil yapıdan kaynaklandığını düşündürmüştür. Yaşadığımız toplumdaki sosyal yaşamda çok fazla eşitsizliğin olduğunu ortaya çıkaran çalışmada, kadın bedeninde ve kadının sosyal yaşamında erkeklerin söz hakkı olması kabul edilmez bulunmuştur (Kılıçer ve diğ., 2021).

Uşak Aile ve Sosyal Hizmet İl Müdürlüğünde çalışan 321 katılımcı ile yapılan çalışmada, "*eğitim, yaş, çalışılan kurum ve cinsiyet*" değişkenlerinin cinsiyet algısı tutumunda etkisi olduğu saptanmıştır. Meslek mesubu olan katılımcıların cinsiyet tutumları algısı meslek mensubu olmayan katılımcılara göre daha yüksek olarak saptanmıştır. Eğitim seviyesi yüksek olanların cinsiyet algısı tutumları daha yüksek bulunmuştur. 18-29 yaş aralığındaki katılımcıların cinsiyetçi tutumları daha olumlu bulunmuştur. 30 yaş ve üzeri katılımcıların cinsiyet tutumlarının negatif olmasında yetişmiş oldukları dönem ve sosyokültürel yapının etkisi olduğu vurgulanmıştır (Erçakır ve Yörük, 2022).

"Türkiye'deki sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algı düzeylerinin belirlenmesi" amacıyla 339 sosyal hizmet uzmanı ile gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda, katılımcıların cinsiyet eşitliği tutumları olumlu olarak tespit edilmiştir. Bireylerin yaşadığı bölge, şehir, cinsiyet, medeni durum ve çalıştığı kurum değişkenlerine göre cinsiyet tutumlarında farklılıklar olduğu saptamıştır (Güzel, 2020).

Bir kamu kurumunda çalışan kadınların, "*çalışma yaşamı içerisinde hangi sorunlardan ne ölçüde etkilendiklerini*" tespit etmek için 120 kişilik bir çalışma grubuyla gerçekleştirilen çalışma sonucunda elde edilen veriler şöyle sıralanmıştır;

• Kadın çalışanlara, kurum yöneticilerinin eşitsiz tutumları, fiziki çalışma koşullarının elverişsiz olması kadın çalışanların çalışma sürelerine etki etmektedir.

• Cinsiyetçi tutumlar ve kadın çalışanlara yönelik tacizler yaşaması kadın çalışanlarda çalışma hayatının geleceğine yönelik kaygılara ve iş yeri değişme sıklığının artmasına sebep olmaktadır.

• Çocuklu kadınlar kamu kurumlarında kreş hizmetlerinin olmaması gibi problemler yaşamaktadır.

• Kadın çalışanların akademik kariyeri yüksek olsa dahi cinsiyetçi tutumlar sebebiyle, kariyer yapmada engellerle karşılaşmaktadırlar.

• Kadın çalışanların "meslek hastalıklarına" yakalanma risklerinin yüksek olması gelecek kaygısı yaşamalarına sebep olmaktadır (Yılmaz, Bozkurt ve İzci, 2008).

Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla 454 katılımcı ile yapılan bir çalışmada, annesi çalışan ya da çalışmış olan öğrencilerin cinsiyet eşitliğine olan olumlu tutumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha eşitlikçi bakış açısına sahip olduğu saptanmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmaların çoğunda erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerini daha fazla benimsedikleri, bunun sebebinin ise ataerkil kalıp yargılarının eril cinsiyetin çıkarlarına uygun olması ve bu tutumların toplum tarafından desteklenmesi olarak ifade edilebilir (Ergin ve diğ., 2019).

Üniversite eğitimi gören gençlerin toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin algıları ve yaşam değerlerini incelemek üzere 324 üniversite öğrencisi ile yapılan çalışmada, annenin çalışma durumunun öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine olan tutumunda etkisi olduğu yönünde sonuç çıkmıştır. Annenin çalışıyor olmasının toplumsal cinsiyet rolleri tutumu üzerinde olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir (Öngen ve Aytaç, 2013).

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve şiddete yönelik tutumlarını belirlemek için, İnönü Üniversitesi'nde okuyan 743 üniversite öğrencisi

ile bir çalışma yapılmıştır. Çalışmada, katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde etkisi olan etkenler; "cinsiyet, öğrenim görülen bölüm, anne ve babanın eğitim düzeyi, gelir düzeyi, aile tipi ve annenin çalışma durumu" olarak tespit edilmiştir. Sağlık alanında öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine daha duyarlı olduğu belirlenmiştir. Anneleri çalışan öğrencilerin daha eşitlikçi bir tutum sahibi olduğu saptanmıştır (Uçar ve diğ., 2017).

Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarını tespit etmek amacıyla Kafkas Üniversitesi'nde lisans eğitimi alan toplam 236 bireye anket uygulanmıştır. "Çalışma yaşamı, toplumsal yaşam ve aile yaşamı" ile ilgili konularda erkeklerin kadınlara göre daha ataerkil cinsiyetçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak "evlilik yaşamı" ile ilgili sorularda kadınların erkeklere göre daha ataerkil cinsiyetçi tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Üniversitelerin daha aydın ve çağdaş bireyleri yetiştirmesi beklenirken, son sınıf öğrencilerinin geleneksel bakış açısına sahip olması beklenen hedeflere ulaşılamadığını göstermektedir. Üniversitede mesleki bilgi, beceri ve deneyimin kazandırılmasının yanı sıra, toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik duyarlılığının da kazandırılması gerektiği düşünülmektedir (Vefikuluçay ve diğ., 2007).

Üniversite öğrencilerinden oluşan 307 katılımcıyla gerçekleştirilen "Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Örneği)" başlıklı çalışma ile kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ve eşitsizliğine ilişkin tutumları erkeklerden daha olumlu olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun, toplumsal cinsiyet dersi alan öğrencilere göre cinsiyet rolleri tutumlarının daha olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyetin kültürle olan ilişkisi değerlendirilmiş ve öğrencilerin doğup büyüdüğü toplumun kültürüne göre toplumsal cinsiyet algısının değişkenliği ortaya çıkmıştır. Erkek öğrenciler kadar kadın öğrencilerin de ataerkil düşünce yapısına sahip olduğu saptanmıştır. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıp yargıları benimseyen ve yaşam tarzı haline getiren bireyler kadınların asli görevinin ev içi sorumluluklar olduğunu kabul etmekte olduklarını söylemek mümkündür (Sönmez, 2021).

Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi adlı çalışma, Dokuz Eylül

Üniversitesinde okuyan 2255 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiş ve üniversite eğitimi alan öğrencilerde cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkeninin toplumsal cinsiyet algısına ilişkin etkisi incelenmiştir. Çalışma sonunda, katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarında "cinsiyet temel etkisinin", "cinsiyet rolleri ve cinsiyet ortak" etkisi anlamlı bulunmuş bunun yanında "cinsiyet rolleri temel etkisinin" anlamlı olmadığı bulunmuştur (Esen ve diğ., 2017).

"Erkek Öğrenci Gözüyle Toplumsal Cinsiyet: Bir Üniversite Örneği" başlıklı çalışma da, Aydın Adnan Menderes Üniversitesinde eğitim gören 267 erkek üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Çalışma sonucunda, çekirdek aile yapısına sahip olan, sadece anne ya da babası ile yaşayan ve çalışan bir anneye sahip öğrencilerin toplumsal cinsiyet eşitliğine olumlu baktıkları saptanmıştır. Geniş aileye sahip ve annesi çalışmayan erkek öğrencilerin ataerkil düşünce yapısına sahip oldukları belirlenmiştir (Adana ve diğ., 2020).

Bir diğer çalışma, Sağlık Yüksekokulunda eğitim gören öğrencilerin "toplumsal cinsiyet rolleri tutumları" ve "sosyoekonomik faktörlerle" olan ilişkisini tespit etmek amacıyla 174 kişi ile yapılmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre; ilçede doğanların köyde doğanlara göre toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği (TCRTÖ) toplam puanları istatistiksel olarak anlamlı ve yüksek bulunmuştur. Toplumsal cinsiyet rollerini etkileyen değişkenler ise "Cinsiyet, kardeş sayısı, doğum yeri ve baba çalışma durumu" olarak tespit edilmiştir. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmayan değişkenler ise; "Yaş, aile yapısı, gelir düzeyi, halen yaşanılan yer, anne çalışma durumu, baba öğrenim düzeyi" olarak tespit edilmiştir (Güzel, 2016).

Marmara Üniversitesi'nde eğitim gören 3403 öğrenci ile toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları çok değişkenli analiz teknikleri ile incelenmiştir. Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını; "cinsiyet, medeni durum, sınıf, fakülte, aile tipi, anne eğitim düzeyi ve erkek kardeş sayısı" değişkenleri ile öğrencilerin "geleneksel" ve "eşitlikçi" olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin "geleneksel erkek öğrenciler", "geleneksel kadın öğrenciler" ve "eşitlikçi kadın öğrenciler" şeklinde üç gruba ayrıldığı saptanmıştır (Giray ve Başçı, 2016).

"Sosyal hizmet öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki" başlıklı çalışmada dört ayrı üniversitede eğitim

gören toplam 346 öğrencinin cinsiyet tutumları değerlendirilmiştir. Kadın öğrencilerin "farklılıklara saygı" ve cinsiyet algısı tutumları olumlu bulunmuştur. Gelir seviyesi az olan öğrencilerin farklılıklara olan saygı seviyesi düşük bulunmuştur (Korkmaz ve Özbesler, 2022).

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Tanımlayıcı tipte olan araştırmanın evrenini Çankırı Karatekin Üniversitesinde çalışan akademik ve idari personel oluşturdu.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Çankırı ilinde bulunan Çankırı Karatekin Üniversitesinde çalışan 304 idari ve 1309 akademik personel oluşturmaktadır. Ortalama 1613 olan evrenimizin %90 güven seviyesi ve %5 hata payı ile örneklem boyutunun 232 (http://www.raosoft.com/samplesize.html) olması gerektiği hesaplanmıştır. Eksik ya da yanlış doldurulması ihtimaline karşı belirlenenden fazla katılımcıya ulaşılmıştır.

Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmayı kabul eden 250 personel oluşturmaktır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup, araştırmacı tarafından personele araştırmanın amacına ilişkin bilgi verilerek, çalışmaya katılmayı kabul eden personel örnekleme dâhil edilmiştir. Sonuç olarak, çalışmaya katılmayı kabul edip ankete katılım sağlayan 250 (125 kadın ve 125 erkek) akademik ve idari üniversite personeli bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama araçları çalışma yürütücüsü ve danışmanı tarafından literatür eşliğinde hazırlanmış olup, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm katılımcıların sosyodemografik verilerini içeren “Kişisel Bilgiler Formu”, ikinci bölümü ise toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin görüşlerini içeren “Toplumsal Cinsiyet Algısı Tutum Anketi”dir.

3.3.1. Kişisel bilgi formu

Araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda geliştirilmiş katılımcıların sosyodemografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, eğitim durumu, çocuk sahibi olma durumu) ve çalışmaya dair özelliklerini (çalışma yılı, çocuk bakımında çevreleri tarafından alınan sosyal destek durumu) belirlemeye yönelik 19 sorudan oluşan bir bilgi formudur (EK-1).

3.3.2. Toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına ilişkin görüşler

Toplumsal Cinsiyet Algısı Tutum Anketi, 2. Bölümde 15 sorudan oluşan likert tipi anket soruları araştırmacı ve danışmanı ile Altınova ve Duyan'ın hazırlamış olduğu "Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği"nden faydalanılarak hazırlanmıştır.

Anket sorularının hazırlanmasında, 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14 ve 15. maddeler çalışmanın yürütücüsü ve danışmanı tarafından geliştirilmiştir. Kalan 2 madde (8 ve 9. maddeler) Altınova ve Duyan, 2013 tarafından geliştirilen **Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği**'nden araştırmacıların izni (EK-4) alınarak yararlanılmıştır. Bir maddede (3. madde) Zeyneloğlu (2008) tarafından geliştirilen **Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği**'nden yararlanılmıştır.

Alanında Uzman Öğretim Üyelerinden (Üç Doçent : Sosyal Hizmet ABD, Halk Sağlığı Hemşireliği ABD ve Psikiyatri Hemşireliği ABD, İki Dr. Öğr. Üyesi: Hemşirelik ABD, Kamu Yönetimi ABD ve iki Arş. Gör. (Psikiyatri Hemşireliği ABD, İç Hastalıkları Hemşireliği ABD) görüş alınarak anket sorularının son hali verilmiştir. 5'li likert tipi soruların 6 maddesi (1, 2, 3, 9, 10 ve 13. sorular) cinsiyet eşitliğine ilişkin tutumları ve 9 maddesi (4, 5, 6, 7, 8, 11, 12, 14 ve 15. sorular) cinsiyet eşitsizliğine ilişkin tutumları belirlemesi planlanan sorulardan oluşmaktadır (EK-1).

3.4. Verilerin Toplanması

Çalışmanın etik kurul izni alındıktan sonra çalışmanın uygulanabilmesi için kurum izinleri alınmıştır. Veriler, Mayıs- Ağustos 2022'de Google Formlar aracılığı ile online olarak toplanmıştır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup,

gönderilen linkte öncelikle çalışma konusu ile ilgili bilgilendirme metni konulmuş ve ardından bireyin çalışmaya katılmaya onay verdiğine dair onay butonu kullanılmıştır. Kurum izni ile tüm üniveriste personeline karatekin uzantılı mail adreslerinden toplu mail atılmış, yeterli sayıda katılım gerçekleşmeyince, watsapp gruplarından anket paylaşılmıştır. Yeterli sayıya ulaşılınca, 125 erkek, 122 kadın katılımcı sayısına ek olarak, çalışmacı tarafından üç kadın katılımcıya daha ulaşılarak kadın-erkek katılımcı sayısında eşitlik sağlanmak istenmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışmadan ile elde edilen veriler SPSS-22 paket programında değerlendirilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanında, bağımsız değişkenler ile (bireylerin yaşı, eğitim durumu, cinsiyeti, anne çalışma durumu) bağımlı değişkenler (Toplumsal Cinsiyet Algısı Tutum Anketindeki önermeler) arasındaki farkı ortaya koyabilmek için Ki-kare önemlilik testi kullanılmıştır. Bu kapsamda bireyin cinsiyeti, eğitim durumu ve annesinin çalışma durumuna göre sorulara verilen yanıtların analizleri yapılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler kısmında yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

3.6. Araştırmada Etik Boyutu

- Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 07.02.2022 tarihli ve 24 sayılı karar ile (EK 2) etik kurul izni,
- Çankırı Karatekin Üniversitesi çalışma izni (EK 3)
- Katılımcılara gönderilen veri toplama formlarını içeren linkte öncelikle çalışma konusu ile ilgili bilgilendirme metni konulmuş ve bireyin çalışmaya gönüllü katılımlarına dair onay alınmıştır.

4. BULGULAR

Bulgular bölümünde katılımcıların tanımlayıcı özellikleri ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların değerlendirilmesine ilişkin tablolar sunulacaktır. Ardından cinsiyet, öğrenim durumu ve annenin çalışma durumu değişkenlerine göre katılımcıların önermelere verdikleri yanıtların dağılımlarına ilişkin değerlendirmeler sunulacaktır.

Demografik sorularla çapraz analizler yapılmıştır. Bireyin cinsiyeti, eğitim durumu ve annesinin çalışma durumuna göre sorulara verilen yanıtların ki kare analizi ve yüzdelik değerlendirme analizlerine bakılmıştır. Cinsiyet ve özellikle eğitim durumunun toplumsal cinsiyete olan bakış açısı üzerindeki büyük etkisi bilinmektedir. Annenin çalışma durumu değişkenini inceleyen alan yazındaki birçok çalışmada annesi çalışan bireylerin toplumsal cinsiyet bakış açısının olumlu olduğu bulunmuştur.

Katılımcılara ait; yaş, cinsiyet, medeni durum, eşin yaşı, eşin çalışma durumu, öğrenim durumu, eşin öğrenim durumu, annenin öğrenim durumu, annenin çalışma durumu, babanın öğrenim durumu, babanın çalışma durumu, hayatının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer, çalışma yılı, çalıştığı birimdeki pozisyonu, çocuk sayısı, çocuk bakımında alınan destekler, amirin cinsiyeti değişkenlerinin dağılımlarına ilişkin bilgiler aşağıda **Çizelge 4.1**'de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri (n=250)

Bireysel Özellikler		**n**	**(%)**
Yaş	20-35	65	26,0
	36-50	156	62,4
	51-65	29	11,6
Cinsiyet	Kadın	125	50
	Erkek	125	50
Medeni durum	Evli	200	80
	Bekar	50	20
Eşin yaşı	20-35	38	15,2
	36-50	148	59,2
	51-65	14	5,6
	Eşi yok	50	20
Eşin çalışma durumu	Çalışıyor	146	58,4
	Çalışmıyor	54	21,6
	Eşi yok	50	20
Öğrenim durumu	Lise	8	3,2
	Ön lisans	14	5,6
	Lisans	52	20,8
	Yüksek lisans	55	22,0
	Doktora	121	48,4
Eşin öğrenim durumu	Lise	12	4,8
	Ön lisans	34	13,6
	Lisans	19	7,6
	Yüksek lisans	70	28
	Doktora	65	26
	Eşi yok	50	20
Annenin öğrenim durumu	Okur yazar değil	40	16
	İlkokul	116	46,4
	Ortaokul	23	9,2
	Lise	33	13,2
	Ön lisans	12	4,8
	Lisans	21	8,4
	Yüksek lisans	5	2,0
	Doktora	0	0
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	10	4,0
	Çalışmıyor	183	73,2
	Emekli	57	22,8

Çizelge 4.1. (devam) Katılımcıların Tanımlayıcı Özellikleri (n=250)

Bireysel Özellikler		**n**	**(%)**
Babanın öğrenim durumu	Okur yazar değil	14	5,6
	İlkokul	82	32,8
	Ortaokul	27	10,8
	Lise	51	20,4
	Ön lisans	24	9,6
	Lisans	49	19,6
	Yüksek lisans	3	1,2
	Doktora	0	0
Babanın çalışma durumu	Çalışıyor	38	15,2
	Çalışmıyor	33	13,2
	Emekli	179	71,6
Hayatının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer	Köy	7	2,8
	Kasaba	7	2,8
	Kent	177	70,8
	Metropol	59	23,6
Çalışma yılı	0-5 yıl	24	9,6
	6-10 yıl	40	16,0
	11 yıldan fazla	186	74,4
Çalıştığı birimdeki pozisyonu	Yönetici	11	4,4
	Akademik Personel	144	57,6
	İdari Personel	55	22,0
	Teknik Personel	7	2,8
	Akademik Personel, Yönetici	19	7,6
	İdari Personel, Yönetici	8	3,2
	Teknik Personel, İdari Personel	5	2,0
	Akademik Personel, İdari Personel	1	0,4
Çocuk sayısı	0	61	24,4
	1	79	31,6
	2	84	33,6
	3 ve daha fazla	26	10,4
Çocukların bakımında aldığı destekler	Eşim	37	14,8
	Büyükanne	47	18,8
	Bakıcı	14	5,6
	Özel Kreş	13	5,2
	Eşim, Büyükanne	1	0,4
	Bakıcı, Özel Kreş	15	6,0
	Büyükanne, Bakıcı, Özel Kreş	34	13,6
	Büyükanne, Diğer	1	0,4
	Büyükanne, Özel Kreş	27	10,8
	Çocuk yok	61	24,4
Amirin cinsiyeti	Kadın	48	19,2
	Erkek	202	80,8

Çalışmamıza katılım sağlayan katılımcıların yarısının kadın yarısının erkek olması hedeflenmiştir. Katılımcıların % 62,4'si 36-50 yaş aralığında iken, eşi 36-50 yaş aralığında olanlar ise % 59,2'dir.

Katılımcıların % 80'i evlidir. % 58,4'ünün eşinin çalıştığı belirlenmiştir. Katılımcıların % 33,6'sının 2 çocuklu olduğu ve % 18,8'inin çocuklarının bakımında büyükanneden destek aldığı belirlenirken, çocukların bakımının % 14,8'i eşi tarafından karşılandığı belirlenmiştir.

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında; % 48,4'ü doktora mezunu (73 kadın, 48 erkek), %28'inin eşinin yüksek lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Çalıştığı birimdeki pozisyona göre katılımcıların büyük çoğunluğunun (% 57,6) akademik personel olduğu belirlenmiştir. Çalışmanın üniversitede yapıldığı göz önünde bulundurulduğunda, akademik personelin daha yoğun katılımıyla çalışmanın gerçekleştiğini söylememiz mümkündür.

Katılımcıların % 46,4'ünün annesi ve % 32,8'inin babası ilkokul mezunudur. % 73,2'sinin annesinin çalışmadığı ve % 71,6'sının babasının emekli olduğu belirlenmiştir.

% 70,8'inin hayatının büyük çoğunluğunu geçirdiği yer kenttir. % 74,4 katılımcının 11 yıldan fazla çalıştığı saptanmıştır.

Çalışma grubumuzu oluşturan üniversite İç Anadolu Bölgesinde, küçük, yerel bir şehir olduğu için kurumda kreş hizmeti ve emzirme odası hizmeti olmadığı bilinmektedir.

Amirinin cinsiyeti sorusuna % 80,8'i erkek cevabı verilmiştir. Erkeklerin kadınlardan fazla yönetici olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerinin alındığı 15 sorudan oluşan önermelerin dağılımlarına ilişkin bilgiler aşağıda **Çizelge 4.2'de** değerlendirilmiştir. 5'li likert cevaplar: "Kesinlikle katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum", "Kesinlikle katılıyorum" şeklinde yanıtlanmıştır. Katılımcı sayısı "n" ile, yüzdelik oranı ise "%" ile ifade edilmiştir.

Çizelge 4.2. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumlarına İlişkin Görüşleri (n=250)

	Önermeler	n %	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
1	Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte Erkeklerin Kadınlarla aynı sorumlulukları vardır.	n	7	22	16	90	115
		%	2,8	8,8	6,4	36,0	46,0
2	Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir.	n	4	20	19	89	118
		%	1,6	8,0	7,6	35,6	47,2
3	Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır.	n	12	36	15	76	111
		%	4,8	14,4	6,0	30,4	44,4
4	Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir.	n	120	75	17	29	9
		%	48,0	30,0	6,8	11,6	3,6
5	Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür.	n	85	82	26	43	14
		%	34,0	32,8	10,4	17,2	5,6
6	Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır.	n	101	93	11	34	11
		%	40,4	37,2	4,4	13,6	4,4
7	Kız çocuk erkek çocuktan daha farklı şekilde yetiştirilmelidir.	n	88	72	22	56	12
		%	35,2	28,8	8,8	22,4	4,8
8	Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.	n	129	90	10	15	6
		%	51,6	36,0	4,0	6,0	2,4
9	Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	n	6	16	12	89	127
		%	2,4	6,4	4,8	35,6	50,8
10	Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır.	n	2	15	13	77	143
		%	0,8	6,0	5,2	30,8	57,2
11	Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.	n	75	117	35	18	5
		%	30,0	46,8	14,0	7,2	2,0
12	Sosyal çevreme göre eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.	n	53	95	50	3	9
		%	21,2	38,0	20,0	17,2	3,6
13	Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır.	n	3	8	4	74	161
		%	1,2	3,2	1,6	29,6	64,4

Çizelge 4.2. (devamı) Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Rolleri Tutumlarına İlişkin Görüşleri (n=250)

	Önermeler	n %	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
14	Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur.	n	32	52	30	112	24
		%	12,8	20,8	12,0	44,8	9,6
15	Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır.	n	30	60	52	76	32
		%	12,0	24,0	20,8	30,4	12,8

“Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte erkeklerin kadınlarla aynı sorumlulukları vardır.” önermesini, katılımcıların % 46’sı “Kesinlikle katılıyorum”, % 36’sı “Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir.” önermesini, katılımcıların % 47,2’si “Kesinlikle katılıyorum”, % 35,6’sı “Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır.” önermesini, katılımcıların % 44,4’ü “Kesinlikle katılıyorum”, % 30,4’ü “Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir.” önermesini, katılımcıların % 48’i “Kesinlikle katılmıyorum”, % 30’u “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür.” önermesini, katılımcıların % 34’ü “Kesinlikle katılmıyorum”, % 32,8’i “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır.” önermesini, katılımcıların % 40,4’ü “Kesinlikle katılmıyorum”, % 37,2’si “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Kız çocuk erkek çocuktan daha farklı şekilde yetiştirilmelidir.” önermesini, katılımcıların % 35,2’si “Kesinlikle katılmıyorum”, % 28,8’i “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır.” önermesini, katılımcıların % 51,6’sı “Kesinlikle katılmıyorum”, % 36’sı “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.” önermesini, katılımcıların % 50,8’i “Kesinlikle katılıyorum”, % 35,6’sı “Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır.” önermesini, katılımcıların % 57,2’si “Kesinlikle katılıyorum”, % 30,8’i “Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir”. önermesini, katılımcıların % 46,8’i “Katılmıyorum”, % 30’u “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Sosyal çevreme göre eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.” önermesini, katılımcıların % 38’i “Katılmıyorum”, % 21,2’si “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır.” önermesini, katılımcıların % 64,4’ü “Kesinlikle katılıyorum”, % 29,6’sı “Katılıyorum” şeklinde yanıtlamıştır.

“Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur.” önermesini, katılımcıların % 44,8’i “Katılıyorum”, % 9,6’sı “Kesinlikle katılıyorum” yanıtlamıştır.

“Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır.” önermesini ise katılımcıların % 30,4’ü “Katılıyorum”, % 12,8’i “Kesinlikle katılıyorum”şeklinde yanıtlamıştır.

Katılımcıların “Cinsiyet” değişkenine göre önermelere verdiği yanıtlar **Çizelge 4.3.’te** değerlendirilecektir.

Çizelge 4.3. "Cinsiyet" Değişkenine Göre Katılımcıların Önermelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.

Önerme	K/E	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x^2 p
1- Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte erkeklerin kadınlarla aynı sorumlulukları vardır.	K	n	80	31	4	7	3	125	**34,25** **0,00**
		%	64,0	24,8	3,2	5,6	2,4	100,0	
	E	n	35	59	12	15	4	125	
		%	28,0	47,2	9,6	12,0	3,2	100,0	
2- Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir.	K	n	82	35	4	3	1	125	**41,15** **0,00**
		%	65,6	28,0	3,2	2,4	0,8	100,0	
	E	n	36	54	15	17	3	125	
		%	28,8	43,2	12,0	13,6	2,4	100,0	
3- Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır.	K	n	73	35	3	6	8	125	**36,30** **0,00**
		%	58,4	28,0	2,	4,8	6,4	100,0	
	E	n	38	41	12	30	4	125	
		%	30,4	32,8	9,6	24,0	3,2	100,0	
4- Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir	K	n	0	5	4	32	84	125	**52,40** **0,00**
		%	0,0	4,0	3,2	25,6	67,2	100,0	
	E	n	9	24	13	43	36	125	
		%	7,2	19,2	10,4	34,4	28,8	100,0	
5- Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür	K	n	2	10	8	43	62	125	**43,61** **0,00**
		%	1,6	8,0	6,4	34,4	49,6	100,0	
	E	n	12	33	18	39	23	125	
		%	9,6	26,4	14,4	31,2	18,4	100,0	

***p<0,05 ; ** p<0,01**

Çizelge 4.3. (devamı) "Cinsiyet" Değişkenine Göre Katılımcıların Önermelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.

Önerme	K/E	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x^2 p
6- Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır.	K	n	2	6	2	44	71	125	**42,48**** **0,00**
		%	1,6	4,8	1,6	35,2	56,8	100,0	
	E	n	9	28	9	49	30	125	
		%	7,2	22,4	7,2	39,2	24,0	100,0	
7- Kız çocuk erkek çocuktan daha farklı şekilde yetiştirilmelidir.	K	n	1	15	8	37	64	125	**42,87**** **0,00**
		%	0,8	12,0	6,4	29,6	51,2	100,0	
	E	n	11	41	14	35	24	125	
		%	8,8	32,8	11,2	28,0	19,2	100,0	
8- Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır	K	n	2	1	1	34	87	125	**42,95**** **0,00**
		%	1,6	0,8	0,8	27,2	69,6	100,0	
	E	n	4	14	9	56	42	125	
		%	3,2	11,2	7,2	44,8	33,6	100,0	
9- Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	K	n	83	35	1	3	3	125	**32,74**** **0,00**
		%	66,4	28,0	0,8	2,4	2,4	100,0	
	E	n	44	54	11	13	3	125	
		%	35,2	43,2	8,8	10,4	2,4	100,0	
10- Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır.	K	n	94	27	1	1	2	125	**48,57**** **0,00**
		%	75,2	21,6	0,8	0,8	1,6	100,0	
	E	n	49	50	12	14	0	125	
		%	39,2	40,0	9,6	11,2	0,0	100,0	

***p<0,05; ** p<0,01**

Çizelge 4.3. (devamı) "Cinsiyet" Değişkenine Göre Katılımcıların Önermelere Verdikleri Yanıtların Dağılımı.

Önerme	K/E	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x^2 p
11- Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir."	K	n	1	10	8	46	60	125	**47,33** **0,00**
		%	0,8	8,0	6,4	36,8	48,0	100,0	
	E	n	4	8	27	71	15	125	
		%	3,2	6,4	21,6	56,8	12,0	100,0	
12- Sosyal çevreme göre eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.	K	n	8	34	21	30	32	125	**38,47** **0,00**
		%	6,4	27,2	16,8	24,0	25,6	100,0	
	E	n	1	9	29	65	21	125	
		%	0,8	7,2	23,2	52,0	16,8	100,0	
13- Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır.	K	n	94	25	1	4	1	125	**13,86** **0,00**
		%	75,2	20,0	0,8	3,2	0,8	100,0	
	E	n	67	49	3	4	2	125	
		%	53,6	39,2	2,4	3,2	1,6	100,0	
14- Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur.	K	n	6	48	16	31	24	125	**19,01** **0,00**
		%	4,8	38,4	12,8	24,8	19,2	100,0	
	E	n	18	64	14	21	8	125	
		%	14,4	51,2	11,2	16,8	6,4	100,0	
15- Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır.	K	n	9	41	26	29	20	125	**10,27** **0,03**
		%	7,2	32,8	20,8	23,2	16,0	100,0	
	E	n	23	35	26	31	10	125	
		%	18,4	28,0	20,8	24,8	8,0	100,0	

***p<0,05; ** p<0,01**

"Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte Erkeklerin Kadınlarla aynı sorumlulukları vardır" önermesi "cinsiyete göre" incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" (% 64) ve "katılıyorum" (% 24,8) derken, erkeklerin çoğunluğu ise "Kesinlikle Katılıyorum" (% 28) ve "Katılıyorum" (% 47,2) şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir" önermesi "cinsiyete göre" incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" (% 65,6) ve "katılıyorum" (% 28) derken, erkeklerin çoğunluğu ise "Kesinlikle Katılıyorum" (% 28,8) ve "Katılıyorum" (% 43,2) şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır" önermesi "cinsiyete göre" incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" (% 58,4) ve "katılıyorum" (% 28) derken, erkeklerin çoğunluğu ise "Kesinlikle Katılıyorum" (% 30,4) ve "Katılıyorum" (% 32,8) şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir" önermesi "cinsiyete göre" incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılmıyorum" (% 67,2) ve "katılmıyorum" (% 25,6) derken, erkeklerin çoğunluğu ise "Kesinlikle Katılmıyorum" (% 28,8) ve "Katılmıyorum" (% 34,4) şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür" sorusuna verilen yanıtlar "cinsiyete göre" incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılmıyorum" (% 49,6) ve "katılmıyorum" (% 34,4) derken, erkeklerin % 31,2'lik bir kısmı "Katılmıyorum" derken % 26,4'lük bir kısmı ise "katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır" sorusuna verilen yanıtlar "cinsiyete göre" incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılmıyorum" (% 56,8) ve "katılmıyorum" (% 35,2) derken, erkeklerin

çoğunluğu “Kesinlikle Katılmıyorum” (% 24) ve “katılmıyorum” (% 39,2) şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Kız çocuk erkek çocuktan daha farklı şekilde yetiştirilmelidir” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu % 51,2’si “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 29,6’sı “Katılmıyorum” derken, erkeklerin % 19,2’si “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 28’i “Katılmıyorum” şeklinde yanıtlarken; % 32,8’i “Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların % 69,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 27,2’si “Katılmıyorum” derken, erkeklerin % 33,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum”, % 44,8’i “Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu % 66,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum” ve % 28’i “Katılıyorum” derken, erkeklerin % 35,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” ve % 43,2’si “katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılıyorum” (% 75,2) ve “katılıyorum” (% 21,6) derken, erkeklerin büyük çoğunluğu ise “Kesinlikle Katılıyorum” (% 39,2) ve “katılıyorum” (% 40) şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılmıyorum” (%48) ve “katılmıyorum” (%36,8) derken, erkeklerin ise “Katılmıyorum” (% 56,8) ve % 21,6’sı “Kararsızım” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Sosyal çevreme göre eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir” sorusuna “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların % 27,2’si

“Katılıyorum”, % 25,6’sı “Kesinlikle Katılmıyorum” ve % 24’ü “katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Erkeklerin % 52’si “Katılmıyorum”, % 16,8’i “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların %75,2’si “Kesinlikle Katılıyorum” , % 20’si “Katılıyorum” derken, erkeklerin %53,6’sı “Kesinlikle Katılıyorum”, % 39,2’si “katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların % 4,8’i “Kesinlikle Katılıyorum”, % 38,4’ü “Katılıyorum” derken, erkeklerin % 14,4’ü “Kesinlikle Katılıyorum”, % 51,2’si “Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır” sorusuna verilen yanıtlar “cinsiyete göre” incelendiğinde kadınların % 32,8’i, erkeklerin % 28’i “Katılıyorum” derken, kadın ve erkek katılımcıların % 20,8’i ise “Kararsızım” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

Katılımcıların "Öğrenim Durumu" değişkenine göre önermelere verdikleri yanıtlar **Çizelge 4.4**'e göre (**EK-5**) değerlendirilecektir.

"Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte erkeklerin kadınlarla aynı sorumlulukları vardır" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde eğitim durumlarına göre verilen yanıtlar arasında fark bulunmamakla birlikte büyük çoğunluğu "katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde lisans ve üstü öğrenime sahip katılımcılar arasında önermeye katılanların oranı, lise ve ön lisans eğitimine sahip kişilere oranla daha fazladır. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde lisans ve üstü öğrenime sahip katılımcılar arasında önermeye katılanların oranı, lise ve ön lisans eğitimine sahip kişilere oranla daha fazladır. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde tüm eğitim seviyesindeki katılımcıların büyük çoğunluğu önermeye "Katılmıyorum" ve "Kesinlikle Katılmıyorum" yanıtını vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcılar arasında önermeye katılmayanların oranı daha yüksektir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde lisans ve üstü öğrenime sahip katılımcıların büyük çoğunluğu "katılmıyorum" derken, lise ve ön lisans eğitimine sahip katılımcıların % 50'si "Kesinlikle Katılmıyorum" cevabını vermişlerdir. Bunun yanı sıra "Kararsızım" şeklinde cevap verenlerin oranı da

yüksektir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde lisans ve üstü öğrenime sahip katılımcılar arasında önermeye katılmayanların oranı, lise ve ön lisans eğitimine sahip kişilere oranla daha yüksektir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun önermeye katıldığı ortaya çıkmıştır. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" ve "Katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Sosyal çevreme göre eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu "Katılmıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu "Kesinlikle Katılıyorum" ve "katılıyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

"Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur" sorusuna verilen yanıtlar "eğitim durumuna göre" incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu

“Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır” sorusuna verilen yanıtlar “eğitim durumuna göre” incelendiğinde katılımcıları büyük çoğunluğu “Katılıyorum” derken, sadece Yüksek lisans mezunu katılımcıların %34,5’i katılmıyorum şeklinde yanıtlamıştır. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

Katılımcıların “Annesinin çalışma durumuna” göre önermelere verdikleri yanıtlar **Çizelge 4.5**’te değerlendirilmiştir.

Çizelge 4.5. "Annesinin çalışma durumu" değişkenine göre katılımcıların önermelere verdikleri yanıtların dağılımı

Önerme	Annenin çalışma durumu	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x² p
1- Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte erkeklerin kadınlarla aynı sorumlulukları vardır.	**Çalışıyor**	**n**	8	1	0	0	1	10	12,97 0,11
		%	80,0	10,0	0,0	0,0	10,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	76	73	13	17	4	183	
		%	41,5	39,9	7,1	9,3	2,2	100,0	
	Emekli	**n**	31	16	3	5	2	57	
		%	54,4	28,1	5,3	8,8	3,5	100,0	
2- Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir.	**Çalışıyor**	**n**	8	1	1	0	0	10	10,60 0,22
		%	80,0	10,0	10,0	0,0	0,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	80	72	13	16	2	183	
		%	43,7	39,3	7,1	8,7	1,1	100,0	
	Emekli	**n**	30	16	5	4	2	57	
		%	52,6	28,1	8,8	7,0	3,5	100,0	
3- Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır.	**Çalışıyor**	**n**	5	3	0	1	1	10	7,86 0,44
		%	50,0	30,0	0,0	10,0	10,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	75	59	14	26	9	183	
		%	41,0	32,2	7,7	14,2	4,9	100,0	
	Emekli	**n**	31	14	1	9	2	57	
		%	54,4	24,6	1,8	15,8	3,5	100,0	
4- Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir.	**Çalışıyor**	**n**	0	0	0	2	8	10	8,72 0,36
		%	0,0	0,0	0,0	20,0	80,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	8	24	13	55	83	183	
		%	4,4	13,1	7,1	30,1	45,4	100,0	
	Emekli	**n**	1	5	4	18	29	57	
		%	1,8	8,8	7,0	31,6	50,9	100,0	

***p<0,05 ; ** p<0,01**

Çizelge 4.5. (devamı) "Annesinin çalışma durumu" değişkenine göre katılımcıların önermelere verdikleri yanıtların dağılımı

Önerme	Annenin çalışma durumu	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x^2 p
5- Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür	Çalışıyor	n	0	0	0	5	5	10	19,07** 0,01
		%	0,0	0,0	0,0	50,0	50,0	100,0	
	Çalışmıyor	n	13	37	17	62	54	183	
		%	7,1	20,2	9,3	33,9	29,5	100,0	
	Emekli	n	1	6	9	15	26	57	
		%	1,8	10,5	15,8	26,3	45,6	100,0	
6- Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır.	Çalışıyor	n	0	4	0	3	3	10	16,28* 0,03
		%	0,0	40,0	0,0	30,0	30,0	100,0	
	Çalışmıyor	n	11	41	15	57	59	183	
		%	6,0	22,4	8,2	31,1	32,2	100,0	
	Emekli	n	1	11	7	12	26	57	
		%	1,8	19,3	12,3	21,1	45,6	100,0	
7- Kız çocuk erkek çocuktan daha farklı şekilde yetiştirilmelidir.	Çalışıyor	n	0	4	0	3	3	10	10,65 0,22
		%	0,0	40,0	0,0	30,0	30,0	100,0	
	Çalışmıyor	n	11	41	15	57	59	183	
		%	6,0	22,4	8,2	31,1	32,2	100,0	
	Emekli	n	1	11	7	12	26	57	
		%	1,8	19,3	12,3	21,1	45,6	100,0	
8- Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır	Çalışıyor	n	0	0	0	2	8	10	13,28 0,10
		%	0,0	0,0	0,0	20,0	80,0	100,0	
	Çalışmıyor	n	5	13	9	73	83	183	
		%	2,7	7,1	4,9	39,9	45,4	100,0	
	Emekli	n	1	2	1	15	38	57	
		%	1,8	3,5	1,8	26,3	66,7	100,0	

***p<0,05 ; ** p<0,01**

Çizelge 4.5. (devamı) "Annesinin çalışma durumu" değişkenine göre katılımcıların önermelere verdikleri yanıtların dağılımı

Önerme	Annenin çalışma durumu	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x^2 p
9- Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz.	**Çalışıyor**	**n**	9	0	0	1	0	10	16,86* 0,03
		%	90,0	0,0	0,0	10,0	0,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	84	74	10	10	5	183	
		%	45,9	40,4	5,5	5,5	2,7	100,0	
	Emekli	**n**	34	15	2	5	1	57	
		%	59,6	26,3	3,5	8,8	1,8	100,0	
10- Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır.	**Çalışıyor**	**n**	10	0	0	0	0	10	25,21** 0,00
		%	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	90	66	12	13	2	183	
		%	49,2	36,1	6,6	7,1	1,1	100,0	
	Emekli	**n**	43	11	1	2	0	57	
		%	75,4	19,3	1,8	3,5	0,0	100,0	
11- Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.	**Çalışıyor**	**n**	0	0	1	2	7	10	16,51* 0,03
		%	0,0	0,0	10,0	20,0	70,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	3	15	29	92	44	183	
		%	1,6	8,2	15,8	50,3	24,0	100,0	
	Emekli	**n**	2	3	5	23	24	57	
		%	3,5	5,3	8,8	40,4	42,1	100,0	
12- Sosyal çevreme göre eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir.	**Çalışıyor**	**n**	1	2	2	2	3	10	11,45 0,17
		%	10,0	20,0	20,0	20,0	30,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	7	33	37	76	30	183	
		%	3,8	18,0	20,2	41,5	16,4	100,0	
	Emekli	**n**	1	8	11	17	20	57	
		%	1,8	14,0	19,3	29,8	35,1	100,0	

***p<0,05 ; ** p<0,01**

Çizelge 4.5. (devamı) "Annesinin çalışma durumu" değişkenine göre katılımcıların önermelere verdikleri yanıtların dağılımı

Önerme	Annenin çalışma durumu	n %	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum	Toplam	x^2 p
13- Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır.	**Çalışıyor**	**n**	8	1	0	0	1	10	19,39** 0,01
		%	80,0	10,0	0,0	0,0	10,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	110	62	4	7	0	183	
		%	60,1	33,9	2,2	3,8	0,0	100,0	
	Emekli	**n**	43	11	0	1	2	57	
		%	75,4	19,3	0,0	1,8	3,5	100,0	
14- Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur.	**Çalışıyor**	**n**	1	4	3	0	2	10	15,80* 0,04
		%	10,0	40,0	30,0	0,0	20,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	18	87	22	40	16	183	
		%	9,8	47,5	12,0	21,9	8,7	100,0	
	Emekli	**n**	5	21	5	12	14	57	
		%	8,8	36,8	8,8	21,1	24,6	100,0	
15- Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır.	**Çalışıyor**	**n**	3	1	2	2	2	10	6,70 0,56
		%	30,0	10,0	20,0	20,0	20,0	100,0	
	Çalışmıyor	**n**	23	59	38	45	18	183	
		%	12,6	32,2	20,8	24,6	9,8	100,0	
	Emekli	**n**	6	16	12	13	10	57	
		%	10,5	28,1	21,1	22,8	17,5	100,0	

***p<0,05; ** p<0,01**

“Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışanların, çalışmayanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışmayanların, çalışanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılmıyorum” ve “katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışmayanların, çalışanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışmayanların, çalışanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Eşimin iş geleceği benim iş geleceğimden daha önemlidir” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışanların, çalışmayanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Katılmıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışmayanların, çalışanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Kesinlikle Katılıyorum” ve “katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğu “Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir ($p \leq 0,05$).

“Birçok işte erkeklerle anlaşmak kadınlarla anlaşmaktan daha kolaydır” sorusuna verilen yanıtlar “annesinin çalışma durumuna göre” incelendiğinde annesi çalışmayanların, çalışanların ve emekli olanların büyük çoğunluğu “Katılıyorum” şeklinde yanıt vermiştir. Aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p \leq 0,05$).

5. TARTIŞMA

Mevcut çalışmaya katılım sağlayan bireylerin çoğunluğunu akademik personelin oluşturması, eğitim seviyelerinin yüksek olması ve belirli bir yaşın üzerindeki katılımcılardan oluşmasının toplumsal cinsiyet eşitliğine olan tutumlarının olumlu yönde çıkmasında etkisi büyüktür. Özden ve Gölbaşı'nın (2018), yaptığı çalışmada 35 yaş ve üzeri sağlık personelinin 34 yaş ve altı sağlık personelinden daha eşitlikçi cinsiyet algısına sahip olduğunu saptamışlardır. Bu yönüyle mevcut çalışmayla benzerlik göstermektedir. Adana ve diğerlerinin (2020) yaptığı çalışmada 17-28 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri ile yapıldığından yaş aralığı ve cinsiyet eşitliği tutumları arasında bir ilişki bulunmamıştır.

"Her iki eş de çalışıyorsa, ev işlerini üstlenmekte erkeklerin kadınlarla aynı sorumlulukları vardır" önermesine kadın katılımcıların büyük çoğunluğunun cinsiyet eşitliğine olan tutumu olumlu olarak tespit edilmiştir. Erkek katılımcıların daha ataerkil bir düşünce yapısına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Önermeye katılmayanların arasında eğitim seviyesi yüksek olanların fazla olduğu saptanması ataerkil düşünce yapısının eğitim seviyesiyle değişmediğinin kanıtı niteliğindedir. Bireylerin doğup büyüdüğü aile ortamı, sosyal çevresi ve yetiştiği kültürel kodlamaların etkisinde kaldığını ve bu etkileri pekiştirdiğini söylemek mümkündür. Mevcut çalışma sonunda beklenilen, eğitim seviyesi yükseldikçe geleneksel cinsiyetçi tutumların yerini cinsiyet eşitliğine bırakması olsa da durum beklenenin aksi çıkmıştır. Bu yönüyle Kahraman ve diğerlerinin (2014) akademik personelle yaptığı çalışma ile benzerlik gösterdiğini söylemek mümkündür.

Öğrencilerle yapılan çalışmalarda (Adana ve diğ., 2020; Öngen ve Aytaç, 2013) annesi çalışan bireylerin cinsiyet eşitliği tutumları daha olumlu çıkmıştır. Zeyneloğlu'nun (2008) yaptığı çalışmada da annesinin eğitim seviyesi düşük olan öğrencilerin tutumları daha olumlu bulunmuştur. Anne çalışma durumu ile önerme arasında anlamlılık tespit edilmemiştir.

"Ev işlerine yardım etmede erkek çocuk ve kız çocuğun sorumlulukları eşittir" önermesine kadınların ve erkeklerin çoğunluğu katıldıklarını ifade ederken, erkek katılımcılardan "katılmıyorum" ve "kararsızım" şeklinde yanıtlayanların oranı

da beklenenden fazla çıkmıştır. Eğitim durumuna göre aynı önermeye yanıt verenlerin çoğunluğu olumlu yanıt vermiştir. Lise, ön lisans ve lisans mezunu katılımcılardan "kesinlikle katılmıyorum" yanıtını hiçbiri vermezken, yüksek lisans ve üzeri mezunların bu seçeneği de işaretledikleri saptanmıştır. Çalışmanın üniversitede ve belli bir eğitim seviyesinin üstündeki katılımcılara yapıldığı düşünüldüğünde, eğitimin cinsiyet eşitsizliği tutumuna etkisinin olmadığını söylemek mümkündür.

"Ev işleri cinsiyete göre paylaştırılmamalıdır" önermesine kadınların ve erkeklerin çoğunluğu katılmışlardır ancak erkek katılımcılardan "katılmıyorum" ve "kararsızım" şeklinde yanıtlayanların oranı da beklenenden fazla çıkmıştır. Öğrenim durumuna göre katılımcıların büyük bir çoğunluğu önermeye katılmışlardır. Lisans, lisans üstü ve doktora mezunu katılımcıların önermeye katılmadığı ve sayıca lise ve ön lisans mezunlarından fazla olması beklenilenin aksi çıkmıştır. Bu sonuç, eğitim durumunun cinsiyet eşitliği algısına etkisinin olmadığı düşündürmektedir. Bireylerin yetiştiği çevrenin ve ailenin sosyokültürel yapısının verilen yanıtlara etki ettiğini söylemek mümkündür.

Ev içi işlerde kadın ve erkeğin harcadığı zamanı belirlemeye çalışan Eker (2018), kadınların erkeklere oranla ev içi işlere çok daha fazla zaman harcadığını tespit etmişlerdir. Çalışan kadınlarda da durumun aynı şekilde devam ettiği, geleneksel cinsiyetçi rol dağılımının devam ettiği saptanmıştır. Cinsiyetçi yaklaşımda ev içi işlerin paylaşılmasında kadının her zaman erkeğe nazaran daha dezavantajlı konumda olduğu söylenebilir. Toplumsal cinsiyetçi kalıp yargılara göre aile üyeleri de ev içi işlerin yapılmasını kadından beklemektedir. Cinsiyetçi rollerin toplumsallaştığı ve kadınlar tarafından pekiştirildiği için ev içi sorumluluklar kadınlar tarafından yerine getirilmektedir.

"Erkek aileden sorumlu olduğu için kadın ona itaat etmelidir" önermesine kadınların büyük çoğunluğu katılmamıştır. "Katılıyorum" ve "kararsızım" şeklinde yanıtlayanlar için ise, toplumsal cinsiyet eşitsizliği açısından kökleşmiş ataerkil tutumların bazı kadınlar tarafından pekiştirilmiş olduğu söylenebilir. "Erkeğe itaat edilmesi" düşüncesinin bu kadar yaygın olmasında "kültürel öğrenmelerin" de katkısının olduğunu söylemek mümkündür. Erkeklerden önermeye katılmayanların, katılanlardan fazla olması ataerkil düzendeki statüsünü korumak isteyen erkeklerin

sayısını ortaya koymaktadır. Önermeye katılan erkeklerin en fazla doktora ve yüksek lisans mezunu olması eğitim seviyesi yüksek olmasına rağmen ataerkil bakış açısının baskın olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim seviyesi lisansüstü ve doktora olanların akademik personel olduğu düşünüldüğünde cinsiyet eşitliğine duyarlı olmadığını ve öğrencilere de bu yönde bir yaklaşım sergileyeceğini söylemek mümkündür.

Annesinin çalışma durumuna göre bakıldığında ise annesi çalışmayan katılımcıların cinsiyet eşitliğine daha fazla duyarlı oldukları saptanmıştır. Tüm yanıtlara göre sonuçlar anlamlı bulunmamıştır. Mevcut çalışmada anne çalışma durumunda anlamlılık saptanmamış olmasında; katılımcıların eğitim ve yaş değişkenlerine bağlı olduğunu söylemek mümkündür. Mevcut çalışma bu yönüyle yapılan diğer çalışmalarla benzerlik göstermemektedir (Ergin ve diğ., 2019; Öngen ve Aytaç, 2013; Uçar ve diğ., 2017).

"Bir kadından ziyade bir erkeği ağlarken görmek daha kötüdür" önermesine kadınların büyük çoğunluğu, erkeklerin ise yarısı katılmadığını belirtmiştir. Önermeye katıldığını belirten katılımcıların çoğunluğu lisans ve lisans üstü eğitime sahiptir. Çoğunluk katılmadığını belirtse de erkek katılımcıların yarısının ve lisans ve üstü eğitime sahip kadın ve erkek katılımcılarda ataerkil düşünce yapısının hâkim olduğu tespit edilmiştir. Özerk bir yapı olan üniversitelerde özellikle akademik camiada ataerkil yapının hakim olduğu yapılan diğer çalışmada tespit edilmiştir (Kahraman ve diğ., 2014).

"Kız çocuk erkek çocuktan daha derli toplu ve temiz olmalıdır" önermesine kadınların büyük çoğunluğu, erkeklerin yarısından fazlası katılmamıştır. "Kız çocuk erkek çocuktan daha farklı şekilde yetiştirilmelidir" önermesine ise kadınların çoğunluğu, erkeklerin ise yarısı bile katılmamıştır. Her iki önermede de kadınların erkeklere göre daha fazla cinsiyet eşitliği algısına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Benzer şekilde (Erçakır ve Yörük, 2022; Bekir, 2020) yapılan çalışmalarda da kadınların cinsiyet tutum algıları erkeklere göre daha olumlu bulunmuştur. Öğrenim durumuna göre önermelere katılmayanların çoğunluğunun lisans ve üzeri eğitime sahip bireyler olduğu tespit edilmiştir. Ancak lisans ve üstü eğitime sahip bireyler arasında önermeye katılanların olması, eğitim seviyesi

yükseldikçe cinsiyet eşitliği algısının bu örneklem grubunda olumlu olarak değişmediğini söylemek mümkündür.

Annenin çalışma durumuna göre sonuç anlamlı bulunmamıştır. Sönmez ve diğerlerinin (2016) tıp fakültesi öğrencileriyle yaptıkları çalışmada; annesi ev hanımı olan bireylerin geleneksel tutuma sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

"Kadın, sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır" önermesine kadınların ve erkeklerin büyük çoğunluğu katılmamıştır. Ancak kadın katılımcıların önermeye katılması yaşanılan sosyal çevredeki ataerkil düzenin kadınlar tarafından benimsenerek pekiştirdiği söylenebilir. Benzer şekilde eğitim durumuna göre ön lisans ve üzeri eğitim seviyesine sahip katılımcılar da önermeyi katılıyorum şeklinde yanıtlamıştır. "Kadının sadece ekonomik sıkıntısı varsa çalışmalıdır" ifadesine katıldığını ifade eden katılımcıların bu görüşü savunması toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin "yeniden üretilmesinde" aktif bir rol üstleneceğini söylemek mümkündür. Ataerkil rol kalıplarında kadın rolünün sadece ev içi düzenin sağlanması ve birey bakımları olarak benimsenmiş olması verilen yanıtlarda etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Annenin çalışma durumuna göre bakıldığında ki kare testi anlamlı bulunmamakla birlikte annesi çalışmayan katılımcılar önermeye büyük bir çoğunlukla katılmamıştır.

"Evlilik, kadının çalışmasına engel olmaz" önermesine kadınların büyük çoğunluğu ve erkeklerin çoğunluğu katılmıştır. Önermeye katılmayan kadın ve erkek katılımcıların, çoğu lisans ve üstü öğrenime sahiptir. Annesinin çalışma durumuna göre katılımcıların çoğu önermeye katılmış olmakla birlikte ki kare testi anlamlı bulunamamıştır. Pınar ve diğerlerinin (2008) bir üniversite öğrenci yurdunda kalan bireylerle yaptığı çalışmada, annenin çalışma durumunun cinsiyetçi tutumlar üzerinde olumlu etkisi olduğunu saptamışlardır.

"Kadın sadece aile geliri için değil, kendi kişilik gelişimi için de çalışma hayatına sahip olmalıdır**"** önermesine kadınların neredeyse tamamı ve erkeklerin çoğunluğu katılmıştır. Önermeye katılmayan kadın katılımcıların doktora ve yüksek lisans mezunu olması şaşırtıcıdır. Çiçek ve Çopur'un (2018) yaptığı çalışmada, eğitim seviyesi düşük olan bireylerin toplumsal cinsiyet rollerine olan tutumlarının daha eşitsiz olduğu sonucuna ulaştığı çalışmada, kadınların çalışmasına olumlu

bakan bireylerin ve kadınların erkeklerden daha fazla cinsiyet eşitliğini savunduklarını saptamışlardır. Bu yönüyle mevcut çalışma ile benzerlik göstermektedir. Kadının çalışması ile ilgili üç önermede cinsiyet ve eğitim durumu açısından katılımcıların çoğunluğu olumlu yanıt vermişlerdir. Ancak birkaç kişi de olsa olumsuz yanıt verenlerin olması ve bu yanıtları verenler arasında kadınların olması aterkil düşünce yapısına sahip olduklarını ve bu konuda bilinç geliştirme çalışmasına ihtiyaç duyduklarını söylemek mümkündür.

"Çocukların yetiştirilmesinde; anne-babanın eşit sorumluluğu vardır" önermesine kadınların ve erkeklerin büyük çoğunluğu katılmıştır. Önermeye katılmayan kadın ve erkek katılımcılar lisansüstü mezunudur. Birkaç kişi de olsa eğitim seviyesi yüksek bireylerin cinsiyet rolleri tutumlarının olumsuz olması düşündürücüdür. Cinsiyet ve eğitim durumu ile cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kadınların ve erkeklerin çoğunluğunun önermeye katılmış olmaları cinsiyet eşitliğine olan tutumlarının pozitif yönde olduğunu göstermektedir. Akkaş'ın (2020) Erzincan ilinde yapmış olduğu çalışmada benzer şekilde eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin, eğitim seviyesi düşük bireylere oranla daha olumlu ve esnek cinsiyet tutumlarına sahip olduğu belirlenmiştir. Annenin çalışma durumuna göre; annesi çalışan, çalışmayan ve emekli olan katılımcıların büyük çoğunluğu önermeye katılmışlardır. Cinsiyet rolleri tutumu ile annenin çalışma durumu arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

Yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara bakıldığında, bebeklik ve çocukluk döneminden başlamak üzere bireyler anneyi bakım veren (temizlik, yemek, çocuk bakımı vs.) kişi olarak, babayı ise işe giden, para kazanan ve aileyi koruyan kişi olarak ifade etmektedirler (Adana ve diğ., 2020).

"Sadece bazı işler kadın ve erkeğe eşit derecede uygundur" önermesine kadınların yarısından daha azı katılım sağlamış, erkeklerin ise yarısından çoğu katılmıştır. Erkeklerin büyük çoğunluğunun bu önermeye katılıyor olması cinsiyet eşitsizliği ve geleneksel cinsiyetçi tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Erkeklerin her alanda sahip oldukları aterkil hakimiyetin her iki cinsiyetinde pekiştirdiğini söylemek mümkündür. Akkaş'ın (2020) Erzincan ili örneği çalışmasında kadın ve erkeklerin cinsiyet algısı tutumunda herhangi bir farklılık saptanmamıştır. Mevcut çalışmada kadınlar ve erkeklerin cinsiyet algısında

farklılıklar vardır. Bireylerde toplumsal cinsiyet rolleri, her coğrafyada farklı algılandığı gibi, benzer toplumlarda farklı sosyodemografik değişkenlere bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Eğitim durumuna göre önermeye katılanların daha çok lisans ve üstü eğitime sahip katılımcılardan oluştuğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu önermede eğitim seviyesi ile cinsiyetçi tutum algısında değişiklik yaratmamıştır.

Güzel'in (2016) yaptığı çalışmada anne çalışma durumu ile cinsiyet rolleri tutumu arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Mevcut çalışma ile araştırma sonuçları benzerlik göstermektedir. Anne çalışma durumuna bakılarak yapılan diğer çalışmalarda annesi çalışan bireylerin daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir (Ergin ve diğ., 2019; Öngen ve Aytaç, 2013; Uçar ve diğ., 2017; Pınar ve Diğ., 2008; Adana ve diğ., 2020). İlgili çalışma sonuçları ile mevcut çalışma arasında benzerlik bulunmamaktadır. Bunun sebebi olarak şunu söylemekte fayda vardır. Yapılan çalışmaların birçoğu üniversite öğrencileri ile yapılmıştır. Üniversite öğrencileri hem yaş itibarıyla hem de bilgi, deneyim ve yaşanmışlık olarak daha yolun başındadır şeklinde ifade edilebilir. Bireyin doğup, büyüyüp yaşadığı aile-sosyal çevresinin kültürel ve cinsiyetçi yargılarına göre olumlu ya da olumsuz olarak şekillenmiş bir algısı mevcuttur. Dolayısıyla mevcut çalışmada akademik kariyeri yüksek, belirli bir yaş ve deneyime sahip bireylerle çalışılmasından dolayı annenin çalışma durumunun katılımcıların cinsiyetçi tutumlarına etkisinin olmadığı söylenebilir.

Yapılan bazı çalışmalarda ise annelerinin eğitim seviyesi düşük olan katılımcıların cinsiyet eşitliğine olan tutumlarının olumlu olduğunu belirlemiştir. (Öngen ve Aytaç, 2013; Zeyneloğlu, 2008).

Çalışmada kullanılan ölçme aracının geçerlilik ve güvenirlik çalışmasının yapılmamış olması ve anket soruları üzerinden değerlendirme yapılmış olması çalışmanın sınırlılıkları olarak değerlendirilebilir. Ayrıca verilerin katılımcıların kişisel beyanlarına göre yapılması, toplanması ve uygulamasında bireylerin tutumlarının zaman zaman gerçek davranışları ile örtüşmeyebileceği de açıktır. Bireylerin gerçek düşüncelerini ifade etme noktasında çekimser kalmış olabileceği de bir sınırlılık olarak değerlendirilebilir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çankırı Karatekin Üniversitesinde çalışan idari ve akademik personelin toplumsal cinsiyet tutumlarına ilişkin algılarının değerlendirildiği çalışmada cinsiyet değişkenine göre kadın ve erkek personelin genel olarak cinsiyet eşitliği perspektifine sahip olduğu ve cinsiyetler arasında fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Eğitim durumu değişkenine göre bakıldığında tüm eğitim seviyelerindeki katılımcıların cinsiyet eşitliğine sahip olduğu ancak eğitim seviyesi yüksek olan bazı katılımcıların cinsiyet eşitliği tutumlarında negatif bir algıya sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durumda bireylerin ve dolayısıyla toplumun iyilik halini geliştirme amacı güden sosyal hizmet disiplinin üniversitede amacını gerçekleştiremediğini söylemek mümkündür. Sosyal hizmet disiplininin burada devreye girmesi ve toplumsal cinsiyet algısı farkındalığının yaratılması için üniversitenin tüm bölümlerinde zorunlu olarak toplumsal cinsiyet dersinin müfredata eklenmesi önerilmektedir. Ayrıca üniversitede çalışan personele de cinsiyet eşitliği farkındalığı oluşturmak için toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin seminerler verilmesi önerilmektedir. Belirli bir yaşın üstündeki bireylerin elbette toplumsal cinsiyet algılarını bir çırpıda değiştirmek mümkün değildir ancak, üniversitede eğitim görecek gençler birer eğitimci, doktor, hemşire, ebe, sosyal hizmet uzmanı, çocuk gelişimci gibi kariyerlere sahip olacakları için cinsiyet eşitliği farkındalığı ve bilincinin kıvılcımını atmak dahi büyük önem arz etmektedir.

Bireyler ve toplumun, ihtiyaç ve taleplerini karşılama amacı güden sosyal hizmet disiplinin, üniversitede çalışan çocuk sahibi kadın personele çocuk bakımında verilmesi gereken desteğin sağlanması yönünde atılacak adımlara öncü olması gerektiği düşünülmektedir. Çankırı Karatekin Üniversitesinde kreş hizmeti ve emzirme odası hizmetinin olmadığı bilinmekle birlikte, kadın çalışanların yaşadığı zorlukların giderilmesi yönünde adımlar atılması gerekmektedir.

Ataerkil cinsiyetçi yapının pekiştirildiği, sosyal ve kültürel değerler bütününün, verilecek eğitim ve seminerlerle değişeceği ön görülmektedir. Yapıcı

stratejiler belirleyerek makro düzeyde hedefler belirlenmesi ve uygulamaya konulması gerektiği düşünülmektedir. Kadınlarla ilgili kreş hizmeti ve emzirme odası hizmetleri için kadınların bu konudaki fikirlerini almak, toplumda dezavantajlı olan kadınları desteklemek ve onlara söz hakkı vererek kendilerini güçlü hissetmelerini sağlamak gerektiği önerilmektedir.

Çalışma grubumuzu oluşturan Üniversite, İç Anadolu Bölgesinde Ankara'nın kuzeyinde bulunmaktadır. Daha çok muhafazakar kesimin yaşadığı küçük, yerel ve dışa kapalı bir şehir olduğu, Ankara gibi gelişmiş büyük şehirlerin gölgesinde kaldığını söylemek hiç yanlış olmaz. Elde edilen veriler doğrultusunda, üniversitede çalışan idari ve akademik personelin cinsiyet eşitsizliği algılarının ataerkil kalıp yargılardan kurtulmak yerine daha da kanıksandığını söylemek mümkündür. Kadın katılımcıların toplumda kabul görülen kalıp yargılar açısından gördüğü baskı, eşitsizlik ve pekiştirilmiş algılardan sıyrılabilmesi için, kurumun cinsiyet eşitsizliğine olan yargıların, kadınların talep ve beklentilerini karşılayabilmesi yönünden ciddi adımlar atması önerilmektedir. Ancak bu şekilde üniversite; bireylerin ve akademisyenlerin özgürce düşünebildiği, geleneksel toplumsal yapının eleştirilerek doğru olanı bulabilme özgürlüğü olan özerk kurum olma misyonunun hakkını vereceği düşünülmektedir. Üniversitede çalışan personelin özellikle de akademisyenlerin daha bilgili ve bilgi birikimi yüksek olduğu için, toplumsal cinsiyetçi yapıya bakış açısının daha olumlu olması beklenmektedir. Geleceğin teminatı gençlerin toplumsal cinsiyet eşitliği algısı yüksek olan eğitimcilerle daha duyarlı bireyler olarak yetişmesi gerekli olduğu için üniversitemizin ve dolayısıyla Türkiye'deki üniversitelerin bu misyonunun ve cinsiyet eşitliğine olan algısının ne kadarını taşıdığını sorgulamak gerekmektedir.

Üniversitelerde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin farkındalık yaratılmalı ve yerleşik kalıp yargıların yerine cinsiyet eşitliği algısına yönelik eğitim ve seminerlere yer verilmelidir.

KAYNAKLAR

Adana, F., Özvurmaz, S., ve Taşpınar, A. (2020). Erkek öğrenci gözüyle toplumsal cinsiyet: bir üniversite örneği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4(2),* 116–123. https://doi.org/10.46237/amusbfd.533615

Ak, H. Ş. (2021). Toplumsal Cinsiyet Kıskacında Siyaset "Türkiye'de Kadınların Siyasal Katılımı. Ankara: Orion Kitabevi.

Akkaş, İ. (2020). Toplumsal cinsiyet algısı üzerine bir değerlendirme: Erzincan örneği . *Dünya Multidisipliner Araştırmalar Dergisi, 2020 (1), 55-72*. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/dumad/issue/53421/707502

Aktaş, G. (2013). Feminist söylemler bağlamında kadın kimliği: erkek egemen bir toplumda kadın olmak . Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi , 30 (1) , 0-0 . Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/huefd/issue/41216/501952

Alan Dikmen, H., Marakoğlu, K., ve Mertcan, K. (2019). Kadın sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rolleri ile kadınların çalışmasına yönelik tutumlarının değerlendirilmesi. *Eurasian Journal of Family Medicine, 8(1),* 36–44. https://doi.org/10.33880/ejfm.2019080105

Altınova, H. H., ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 24(2),* 9–22.

Arat, N. (2010). Feminizmin ABC'si. (2. Baskı). İstanbul: Say Yayınları.

Artan, T. (2010). Sosyal Hizmet Kuramları. İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi.

Ateş, A. P. (2017). *Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları: Dicle Üniversitesi örneği*. (Yüksek lisans tezi). Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Buz, S. (2009). Feminist sosyal hizmet uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet,* 20 (1), 53-66. Retrieved from https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/48475/614060

Can, İ. ve Girgin Büyükbayraktar, Ç. (2018). Erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (39), 355-372. DOI: 10.21497/sefad.443531

Cankurtaran, Ö. ve Beydili, E. (2016). Ayrımcılık karşıtı sosyal hizmet uygulamasının gerekliliği üzerine. *Toplum ve Sosyal Hizmet,* 27 (1), 145-160. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/tsh/issue/38633/448511

Cerrah, L. (2021). Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları . Ankara: Gazi Kitabevi.

Cotter, D.A., Hermsen, J.M., Ovadia, S. and Vanneman, R. (2001), "The glass ceiling effect", *Social Forces, Vol. 80 No. 2,* pp. 655-681

Croft, A. ve Atkinson, C. (2021). Loosening the grıp (gender roles ınhibiting prosociality) to promote gender equality. *Personality and Social Psychology Review, 25(1),* 66–92. https://doi.org/10.1177/1088868320964615

Çelik Bekleviç, A. (2013). *Bir üniversite hastanesi araştırma görevlilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği ve çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet rolleri algısının*

değerlendirilmesi. (Yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Çiçek, B., ve Çopur, Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *International Journal of Eurasian Education and Culture, 3(4),* 1–21. http://www.ijoeec.com/issue/37148/428498

Çok, F. ve Akgül, G. (2021). Kişilik Gelişimi. Diğdem M. Siyez (Yay. Haz.). Çocuk ve Ergen Gelişimi: Çok Boyutlu Bir Bakış (s. 382-434). Ankara: Pegem Akademi.

Demir, Z. (2014). Modern ve Postmodern Feminizm. (2. Baskı). İstanbul: Sentez Yayıncılık.

Doğancı, H.K. ve Tuncay, T. (2020). Tarihsel süreçte kadının aile içindeki konumunun feminist sosyal hizmet yaklaşımı temelinde değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(3), 1324-1351.

Donovan, J. (2020) Feminist Teori. (13. Baskı) Çev. Bora, A. ve diğ., İstanbul: İletişim Yayınları.

Eker, H. (2018). Toplumsal cinsiyet bağlamında iş dışı zaman kullanımı: kamuda çalışanlar üzerine sosyolojik bir değerlendirme. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 8(15),* 1218–1240. https://doi.org/10.26466/opus.440876.

Erbil N. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve yaşam değerleri arasındaki ilişki. *Ordu University Journal of Nursing Studies, 2(1),* 33-45

Erçakır, A. ve Yörük, C. (2022). Aile Ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne bağlı kuruluşlarda çalışan personelin toplumsal cinsiyet algısının incelenmesi (Uşak ili örneği). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15 (2),* 104-119. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/usaksosbil/issue/74678/1225381

Ergin, A., Bekar, T., ve Aydemir Acar, G. (2019). Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve etkileyen faktörler. *Fırat Tıp Dergisi, 24(3),* 122–128.

Erikli, S. (2020). Çalışma yaşamında toplumsal cinsiyet ayrımcılığının görünümü. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2 (1), 39-60. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/husbdergi/issue/52731/673563

Erzeybek, B., ve Gökçearslan Çiftçi, E. (2019). Akademisyen kadınların toplumsal cinsiyet rolleri ve evlilik uyumu. *Sosyal Çalışma Dergisi, 3(1),* 61–80.

Esen, E., Siyez, D. M., Soylu, Y., ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-International Journal of Educational Research, 8(1),* 46–63. https://doi.org/10.19160/5000197327

Esen, E. (2021). Cinsel Gelişim. Diğdem M. Siyez (Yay. Haz.). Çocuk ve Ergen Gelişimi: Çok Boyutlu Bir Bakış (s. 120-192). Ankara: Pegem Akademi.

Giray, S., ve Başçı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının çok değişkenli istatistiksel tekniklerle analizi. *Journal of Life Economics, 3(4),* 117–142. https://doi.org/10.15637/jlecon.160

Goffman, E. (2020). Reklamlarda Toplumsal Cinsiyet. Kılıçer, D. ve Öz, F. (Çev.) Ankara: Heretik Basın Yayın.

Günay, G., ve Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Tsa, 15(3),* 157–171.

Güneş, F. (2017). Feminist kuramda ataerki tartışmaları üzerine eleştirel bir inceleme. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (2), 245-256. DOI: 10.18069/firatsbed.346526

Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi Araştırma Makalesi GUSBD, 5(4),* 1–11.

Güzel, B. (2020). Türkiye'deki sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal cinsiyet algısının belirlenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, 0 (16), 82-100. DOI: 10.46218/tshd.825323

Hare-Mustın, R. T. (1978). A feminist approach to family therapy. *Family Process, 17(2),* 181–194. https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.1978.00181.x

İncedal Sonkaya, Z., ve Balcı, E. (2020). Bir kamu kurumunda çalışan personelin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Journal Of International Social Research, 13(75),* 927-933

Kahraman, B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A., Özcan, A., ve Kahraman, L. (2014). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *Journal of Turkish Studies, 9 (Volume 9 Issue 2),* 811–811. https://doi.org/10.7827/turkishstudies.6244

Kaldık, B. (2018). Akademisyenlerin toplumsal cinsiyet ile ilgili tutum ve algıları: tokat gaziosmanpaşa üniversitesi örneği. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR), 5(31),* 4803–4815.

Kalkıncı, S. (2021). Baskı ve Ayrımcılık Karşıtı Sosyal Hizmet Çerçevesinde Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi: Ankara Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kartal, F. (2016). Kadınların yurttaşlığı ve feminist kuram. *Amme Idaresi Dergisi*, *49(3).*

Kılıçer, B., Naşit Gurcag, S., Civan, A., Akyıl, Y., ve Prouty, A. M. (2021). Feminist family therapy in turkey: experiences of couple and family therapists. *Journal of Feminist Family Therapy, 33(2),* 105-130.

Korkmaz, K. ve Özbesler, C. (2022). Sosyal hizmet öğrencilerinin farklılıklara saygı düzeyleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Toplum ve Sosyal Hizmet, 33(3),* 867-887. DOI: 10.33417/tsh.994401

Köken Durgun, S., ve Cambaz Ulaş, S. (2019). Ebelik/hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medical Sciences, 14(2),* 93–103. https://doi.org/10.12739/NWSA.2019.14.2.1B0069.K

Kuruoğlu, H. (2016). Erkek Kimliğinin Değiş(eme)yen Halleri. (2. Basım). Ankara: Nobel Yaşam.

Lips, H. M. (2021). Toplumsal Cinsiyet - Temel Bilgiler (O. Orhangazi ed.). Ankara: Ütopya Yayınevi.

Makal, A., Toksöz, G. (2016). Toplumsal Cinsiyet Dizisi:1; Geçmişten Günümüze Kadın Emeği. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınevi.

Marx, K., Engels, F., Lenin, İ. (2008) Kadın ve Aile. (5. Baskı). Ankara: Sol Yayınları.

Maybek, S. D. ve Taşdemir Afşar, S. (2020). Kadın Hareketi ve Feminist Kuramlar. Ö. S. Özateş Gelmez ve S. Taşdemir Afşar (Ed.). Toplumsal Cinsiyet Aktivizmi: Kuramdan Uygulamaya (s. 79-119). Ankara: Gazi Kitabevi.

Muratoğlu Pehlivan, B. (2019). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından türk çizgi filmlerinde anne ve baba temsili üzerine bir çalışma. *Medya ve Kültürel Çalışmalar Dergisi, 1 (2),* 15-27. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mekcad/issue/45570/614778.

Odabaş, A. A. ve Hatiboğlu Kısat, B. (2020). Kadın Hareketi ve Feminist Kuramlar. Ö. S. Özateş Gelmez ve S. Taşdemir Afşar (Ed.). Toplumsal Cinsiyet Aktivizmi: Kuramdan Uygulamaya (s. 9-45). Ankara: Gazi Kitabevi.

Öngen, B., ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları, 0(48),* 1–18.

Özateş, Ö. S. (2007). Sosyal hizmet bakış açısıyla toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle temel eğitimden kopan kız çocukları sorunu . *Toplum ve Sosyal Hizmet , 18 (2)* , 77-88 . Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/tsh/issue/48442/613657

Taştemir Afşar, S. (2020). Erkeklikler. Ö. S. Özateş Gelmez ve S. Taşdemir Afşar (Ed.). Toplumsal Cinsiyet Aktivizmi: Kuramdan Uygulamaya (s. 121-168). Ankara: Gazi Kitabevi.

Özden, S., ve Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık çalışanlarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4(3),* 95–100. https://doi.org/10.30934/kusbed.420223

Özen, S., ve Can, D. (2018). İnsan kaynakları yöneticilerinin işyerinde toplumsal cinsiyet algıları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 19(42),* 13–34.

Pekel, E. (2019), "Toplumsal cinsiyet rolleri ve kadının çalışma hayatındaki konumu", *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, C:5(1),* 30-39.

Pınar D. G., Taşkın P. D. L., Eroğlu P. K. (2008), Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi.; 15(1):* 47-57.

Sallan Gül, S. (2013). Türkiye'de Kadın Sığınmaevleri (2. Basım). İstanbul: Bağlam Yayınları. DOI: 10.31123/akil.437465

Sallan Gül, S. (2018). Bir sosyal yardım olarak dul kadın maaşı ve ataerkil pazarlığın koşulları: Elâzığ örneği. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi, (4),* 32-52. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/en/pub/asj/issue/40223/478995.

Sancar, S. (2011). Birkaç Arpa Boyu... 21. Yüzyıla Girerken Türkiye'de Feminist Çalışmalar I. Cilt. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Sancar, S., (2016), Erkeklik: İmkânsız İktidar. Ailede, Piyasada ve Sokakta Erkekler. (4. Baskı). İstanbul: Metis Yayınları.

Savaş, G. (2018). Türkiye'de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi, 1 (2),* 101-121. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ktc/issue/39906/461518

Sayılan, F. (2012). Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim. Ankara: Dipnot Yayınları, 1-33.

Sönmez Y., Olgun İzmirli G., Uskun E., Çelik A., Yürekli M.V., Kişioğlu A.N., (2016). Bir tıp fakültesinin birinci sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *17. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi*. Erişim adresi: http://uhsk.org/uhsk17/index.php/uhsk17 /UHSKED/paper/view/692.

Sönmez, D. Z. (2021). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı ve kadına yönelik şiddete ilişkin görüşlerinin belirlenmesi (Çankırı Karatekin Üniversitesi Eldivan Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu örneği). *Avrasya Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (3),* 179-189. DOI: 10.53493/avrasyasbd.903911

Talas, M. (2020). Toplumsal Cinsiyet. Ankara: İksad Publishing House.

Taş, G. (2016). Feminizm üzerine genel bir değerlendirme: kavramsal analizi, tarihsel süreçleri ve dönüşümleri. *Akademik Hassasiyetler*, 3 (5), 0-0. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/akademik-hassasiyetler/issue/27268/287075

Tekeli, Ş. (1993). 1980'ler Türkiye'sinde Kadın Bakış Açısından Kadınlar (2. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Tunçer, A. S., Ödemiş, C. N. (2018), "Uygar barbarlık olarak kadına karşı şiddet olgusu", şiddet ve sosyal travmalar (Ed. Adem Solak), *(ISBN: 978-975-2489-097 Uluslararası Şiddet ve Sosyal Travmalar Kongresi, 25-29 Nisan 2018),* Hegem Yayınevi, Ankara, 225-252.

Tunçer, A. S. (2022), Kent Konseyleri ve Kadın. H. Altunok ve F. G. Gedikkaya (Yay. Haz.). Kamu Yönetimi ve Kadın Cilt 2 (79-124). Ankara: Gazi Kitabevi.

TDK (Türk Dil Kurumu). (2023). Genel Açıklamalı Sözlük. Ankara: TDK Yayınları. Erişim Tarihi: 01.02.2023. https://sozluk.gov.tr/

TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu). (2023). Erişim Tarihi: 01.02.2023. https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Kadin-2021-45635

Uçar, T., Derya, Y. A., Karaaslan, T., ve Tunç, Ö. A. (2017). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve şiddet davranışları. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi, 26(3),* 96–103. https://doi.org/10.22312/sdusbed.303098

Varol, Z. S., Çiçeklioğlu, M., ve Taner, Ş. (2016). Bir tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algı düzeyi ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi. *Ege Tıp Dergisi, 55(3):*122-128.

Vefikuluçay, A. D., Zeyneloğlu, A. S., Eroğlu, P. K. ve Taşkın, P. L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, 14 (2),* 26-38. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/7846/103312

Wallach Scott, J. (2007). Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi. Çev. Kılıç, A. T. ,İstanbul: Agora Kitaplığı.

Yaşın Dökmen, Z. (2021). Toplumsal Cinsiyet (Sosyal Psikolojik Açıklamalar) (11. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yılmaz, A., Bozkurt, Y. ve İzci, F. (2008). Kamu örgütlerinde çalışan kadın işgörenlerin çalışma yaşamlarında karşılaştıkları sorunlar üzerine bir araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9 (2),* 89-114. Erişim adresi: https://dergipark.org.tr/tr/pub/ogusbd/issue/10994/131566

Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., Eroğlu, K., (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*

Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları*. (Doktora Tezi). Ankara. Hacettepe Üniveristesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Zeyneloğlu, S. ve Terzioğlu, F. (2011). Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40, 409 420.*

EKLER

EK-1 Veri Toplama Formları

Sayın Katılımcı

EK 2. ÇAKÜ ETİK KURUL DEĞERLENDİRME FORMU

EK. 3 ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ ÇALIŞMA İZNİ

EK. 4 ÖLÇEK KULLANIM İZNİ

ÖZGEÇMİŞ

Adı – Soyadı : Pınar DEMİR ŞAHİN